

GATUBARN I BOLIVIA

Olika yrkesgruppers förklaringsmodeller

Av: Therese Haglund

Ht -09

Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Examinator: Håkan Johansson

Abstract

More than 4,000 children living on the street despite the fact that Bolivia has ratified the Convention of the child in 1990. The purpose of this study was to examine what different professions that works in contact with streetchildren in different levels have as declarations and how they describe children's living conditions. The aim was also to find out how they work with the situation and what they look for consequences and solutions. I used qualitative research in the form of semi-structured interviews conducted in Bolivia's third largest city, Cochabamba. I then linked the results to socialconstruction perspective which contributed to the result that the various professional groups descriptions differed depending on the relationship they worked with the children. It was mainly on whether they worked in close contact or distanced level of street children, but also their education and the workplace played role in their descriptions. I came to the conclusion that the situation of children living on the streets is a problem mainly because of the poverty that exists in Bolivia, and that it is not just about poverty, the lack of food and shelter, but also poverty of knowledge, which in turn affects both social workers in their work and the society it self.

Key words: Social workers, streetchildren, Bolivia, socialconstruction perspective.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Förord.....	6
2. Inledning	6
2.1 Problemformulering.....	6
2.2 Syfte	8
2.3 Frågeställningar:	8
2.4 Begrepp	8
2.5 Avgränsningar	9
3. Metod.....	9
3.1 Val av metod	9
3.2 Urval	11
3.3 Tillvägagångssätt.....	12
3.4 Intervjuerna.....	13
3.5 Bearbetning och analys	13
3.6 Etiska överväganden, tillförlitlighet och generaliserbarhet.....	14
3.7 Källkritik.....	15
4. Bakgrund.....	15
4.1 En översikt - barns situation i Bolivia	15
5. Tidigare forskning.....	17
5.1 Gatubarns levnadsvillkor	17
5.2 Förklaringsmodeller.....	18
5.3 Konsekvenserna.....	19
5.4 Metoder i arbete med gatubarn	20
5.5 Betydande faktorer i professionellas arbete	22

5.6 Betydelsen kopplat till socialt arbete	23
6. Teoretiska utgångspunkter.....	24
6.1 Sociala problems innebörd	24
6.2 Socialkonstruktivistiska perspektiv	24
6.3 Socialkonstruktivismen kopplat till professionen	25
7. Empiri.....	25
7.1 Presentation av intervjupersoner	25
7.2 Gatubarns levnadsvillkor	26
7.3 Orsaker till att det finns gatubarn.....	27
7.4 Konsekvenser efter livet på gatan som barn.....	29
7.5 Professionellas arbete.....	30
7.5.1 Arbete i direktkontakt med gatubarn	30
7.5.2 Arbetet med gatubarn på myndighetsnivå	31
7.6 Förändringar och lösningar	32
8. Analys	33
8.1 Relationens betydelse	34
8.2 Arbetsplatsens betydelse.....	35
8.3 Utbildningens betydelse	37
8.4 Samhällets påverkan	38
8.5 Andra betydelsefulla faktorer	40
9. Sammanfattning	40
10. Slutdiskussion	42
Epilog.....	45
Egna upplevelser på Cochabambas gator	45
Referenslista.....	47

Bilaga 1	49
Informationsbrev	49
Bilaga 2	50
Intervjuguide	50

1. Förord

Jag vill tacka alla respondenterna som ställde upp på intervjuerna och därmed har bidragit till att förverkliga mitt syfte med denna uppsats. Jag vill även uttrycka min tacksamhet till min väns familj i Bolivia som har hjälpt mig att underlätta sökandet efter intervjupersoner och hjälpt mig att ta mig fram i deras samhälle och byråkrati. Slutligen till alla fantastiska barn som finns därute, som jag har träffat på och som kämpar var dag för att överleva och ta sig fram i det Bolivianska samhället.

2. Inledning

Intresset för barn som lever i destruktiva miljöer växte under min praktikperiod då jag praktiserade på ”Sociala mottaget” som hela tiden tog emot anmälningar om misstankar att barn för illa. Därefter arbetade jag under sommaren på ett barnhem och fick ta del av deras metod, lösningar och tillvägagångssätt. På så sätt fick jag en ökad kunskap om hur arbetet med utsatta barn i Sverige på myndighets och institutionsnivå fungerar. Jag fann det därför intressant att undersöka hur denna problematik bearbetas i ett annat land som skiljer sig markant ifrån Sverige, på så sätt valde jag ett utvecklingsland som Bolivia.

2.1 Problemformulering

Bolivia ratificerade FN:s (Förenta Nationerna) Barnkonvention 1990, vilket innebär att staten har bundit sig till att garantera mänskliga rättigheter till alla barn under 18 år. Detta betyder bl.a. att staten ska säkerställa alla barns rättigheter till trygga förhållanden så som skydd från fysiskt och psykiskt våld och barnarbete, barnens rätt till liv, utveckling och en god hälsa samt barns rätt till utbildning (Regeringskansliet, UD info, 2003). Ändå lever fortfarande ca 4 000 barn på gatan i Bolivia, endast beräknat på gatubarnen i de större städerna. Detta utgör ett allvarligt socialt problem i Bolivia som ökar. Enligt en studie utförd 1998 var 29 procent av barnen under 5 år undernärda, vilket är det högsta antalet i hela Latinamerika (Forste et al. 2004).

Levnadsvillkoren för gatubarn är mycket hård, vilket påverkar deras fysiska, psykosociala, kulturella och ekonomiska utveckling. Barnen livnär sig på att stjäla, putsa bilrutor och putsa skor för att kunna ha råd till att skaffa mat för dagen. Många barn tvingas även till prostitution för att överleva. Ett stort antal barn förväntas redan i tidig ålder att bidra till familjens

försörjning genom att arbeta på gatan. För att stilla sin hunger sniffar och inhalerar barnen lim men de använder sig även av andra droger och alkohol (www.mia.eu).

Majoriteten av barnen på institutioner har en familj men föräldrarna kan ha lämnat sina barn där p.g.a. fattigdom, i andra fall har barnen kommit dit efter att ha hittats på gatan (www.mia.eu). I La Paz existerar ett flertal grupper som arbetar med gatubarn på olika sätt. Ändå återvänder barnen till gatan. Endast 1-3 procent av barnen i de flesta bostadsprogrammen för gatubarn stannar. De flesta programmens mål är att tillfredställa barnens grundläggande behov tills de uppnår vuxen ålder. Detta efterföljs med stela strukturer och regler vilket leder till ett misslyckande i att se efter varje unikt barns behov. Missförhållande tillåts mellan barnen och barnens behov av kärlek, respekt och en känsla av tillhörighet försummas (Huang & Huang, 2007).

Ovanstående information väckte tankar i mig gällande ifall de olika yrkesgrupperna som arbetar med gatubarn i Bolivia ser gatubarnssituationen som ett socialt problem. I så fall, anses det vara ett samhällsproblem eller ett individuellt problem? Meeuwisse och Swärd (2006) refererar till Hokenstads et al. (1996) som menar att socialt arbete organiseras och utformas på varierande sätt i skilda länder och att skillnaderna är större i västerländska högteknologiska länder och i utvecklingsländer. Författarna refererar även till Mayadas et al (1997) som menar att det sociala arbetet i förindustriella jordbrukssamhällen i Latinamerika är mindre organiserat eftersom det oftast är organiserat på frivilligt arbete där familjen och kyrkan tar ett stort ansvar. Vidare menar de att det sociala arbetet utförs genom utvecklingsprojekt för att stimulera den ekonomiska och sociala utvecklingen genom olika upplysningsarbeten. Till stor del sätts fostran och läran i centrum, de förmedlar pedagogiska idéer till självhjälpsmetoder samt arbetar emot diskriminering. Därför tyckte jag det var intressant att intervjua olika yrkesgrupper som arbetar med gatubarn för att undersöka hur de ser på sin roll i detta arbete.

Jag hade också tankar om att olika yrkesgrupper har skilda föreställningsvärldar som de skapat genom sina gemensamma metoder och som då fått dem att bilda sig olika uppfattningar, tillsammans med deras erfarenheter i arbetet med gatubarn. Detta baserar jag på min uppfattning om att åsikter generellt sätt skiljer sig åt mellan yrkesgrupper på myndighetsnivå och på institutioner då de arbetar i olika kontexter med barn. Malcolm Payne (2008) berör också detta ämne när han reflekterar över att socialt arbete är en aktivitet där människor interagerar i olika roller som socialarbetare och klienter. Enligt socialkonstruktivistiska perspektiv är sättet att uppfatta klienten beroende på inom vilken

social institution socialarbetaren arbetar. Detta väckte mitt intresse därför valde jag som teori att använda olika socialkonstruktiva perspektiv.

2.2 Syfte

Syftet är att jämföra vad olika yrkesgrupper, som arbetar i olika relationer med gatubarn i Cochabamba, Bolivia, har för syn på gatubarnens levnadsvillkor och hur de arbetar med barnen.

2.3 Frågeställningar:

Vilka förklaringar har de olika yrkesgrupperna till att barn hamnar på gatan i Bolivia och hur beskrivs deras levnadsvillkor och dess konsekvenser?

Hur arbetar respektive yrkesgrupp med gatubarnen och vad ser de för lösningar till situationen?

2.4 Begrepp

I hela uppsatsen har jag använt mig av begreppet ”gatubarn” som innefattar alla barn som lever på gatorna i Bolivia. Det betyder att begreppet inte endast innefattar hemlösa och föräldralösa barn utan även barn som har familjer och hem att återvända till, men spenderar större delen av sin tid på gatan.

FN:s barnfond Unicef, har kategoriserat övergivna gatubarn i fyra olika grupper.

- ”Barnen med risk” barn med riskfaktorer som av olika anledningar gör dem känsligare och därför mer mottagliga till att spendera en stor del av sin tid på gatan.
- ”Barnen på gatan” är barn som upptar en del av sin tid på gatan men samtidigt har någon form av hem att återvända till.
- ”Gatans barn” spenderar majoriteten av sitt liv på gatan med väldigt liten översikt av någon vuxen.
- ”Övergivna gatubarn” är barn som hela tiden lever på gatan och är helt övergivna av någon vuxen tillsyn, det är dessa gatubarn som är den mest känsliga gruppen (Huang & Huang, 2007).

Några andra begrepp som upprepade gånger nämns i empirin och analysen är ord som inte går att översätta rakt av till Svenska och därför måste bevara sitt namn. Nedan förklaras de olika begreppen:

- ”Defensoria” är en myndighet som arbetar med att försvara barns rättigheter i Bolivia.
- ”La Coronilla” är liknande en park där barnen bor och/eller spenderar mycket av sin tid.
- ”Las polillas” betyder ”Mal” på svenska, i dagligt tal ”malfjärilar”, skadliga arter är klädmal, pälsmal och tapetmal, enligt Nationalencyklopedin, (www.ne.se/mal/1123209).
- ”SEDEGES” är en myndighet som har ungefär samma roll som Sveriges sociala myndigheter ”Barn och familj” som exempelvis finns i de olika stadsdelsförvaltningarna i Malmö.

2.5 Avgränsningar

Denna uppsats utgår ifrån olika yrkesgrupper som arbetar med gatubarn i Bolivia, deras beskrivningar, erfarenheter och förklaringar. Uppsatsen handlar om gatubarn, men den utgår inte ifrån gatubarnens tankar, känslor, erfarenheter och beskrivningar. Dessutom är jag medveten om att uppsatsen inte kan representera alla som tillhör de yrkesgrupper eller verksamheter som jag har intervjuat, eftersom åsikter och upplevelser hos olika individerna som arbetar inom samma verksamhet och tillhör samma yrkesgrupp kan skilja sig åt. En annan anledning till att förklaringarna inte kan representera alla de olika yrkesgrupperna i hela Bolivia beror även på att jag endast har utgått utifrån myndigheter och verksamheter i staden Cochabamba. Det hade varit jätte intressant och gett en mer tillförlitlighet ifall jag hade utfört mina intervjuer även i andra städer i Bolivia, men pga. av tidsbrist och ekonomi så begränsade jag min undersökning till endast en stad.

3. Metod

3.1 Val av metod

Jag valde att använda mig av kvalitativ forskning i form av intervjuer utförda i Bolivias tredje största stad, Cochabamba. Anledningen till valet av metod berodde på att jag uppfattade den som den mest adekvata metoden just för denna undersökning, då kvalitativ metod i större avseende tar reda på deskriptiv data dvs. beskrivande information, (Levin, 2008) och fångar lättare upp ”djupet” och subjektivitet hos respondenten (Daneback & Månsson, 2008). Med andra ord var jag intresserad av att ta reda på vad respondenterna tyckte och inte hur många

som tyckte, som annars är syftet med kvantitativa underökningar (Repstad, 1999).

Intervjuerna utfördes på ett semistrukturerat sätt med målet att kunna få mer flexibla och djupgående svar som eventuellt skulle kunna leda till andra ämnes- eller problemområden som jag tidigare inte bearbetat. Jag följde därför en temaorienterad intervjuguide, men samtidigt var jag delvis flexibel till fördjupningar och diskussioner när respondenten började tala fritt (May, 2001). Jag använde mig däremot av några standardiserade frågor angående vilken profession yrkesgrupperna tillhörde och på vilket sätt de kom i kontakt med gatubarn för att kunna göra en komparativ undersökning (May, 2001).

Jag ville egentligen använda mig av den ostrukturerade intervjuformen eftersom den är mer öppen och kan därför ge mer information, då den som intervjuar får lättare tillgång till det problem eller situation som upptar respondenten (Aspers, 2007). Dock fick jag avgränsa mitt arbete p.g.a. den begränsade tidsaspekten, min bristande erfarenhet av metoden och den ökade svårighetsgraden av att utföra en jämförande undersökning med denna metod, och dessutom på ett annat språk. Jag drog dessutom slutsatsen att det finns större möjlighet till feltolkningar när man intervjuar på ett annat språk än sitt modersmål och ville reducera risken till att det skulle uppstå.

Samtliga intervjuer utfördes på spanska men för att undvika eventuella missförstånd och underlätta flödet i intervjuerna och översättandet av transkriberingen använde jag mig av en vän som tolk. Denna s.k. tolk fungerade inte som en regelrätt tolk utan han är en vän till mig som ursprungligen är från Bolivia och därmed kan språket och känner till systemet bättre än jag. Att vara majoritet gentemot respondenten är jag medveten om kan få den intervjuade att känna sig i underläge (Repstad, 1999) men jag var noga med att förklara syftet med tolk både i informationsbrevet och vid intervjutillfällena.

Intervjuerna utfördes ansikte-mot-ansikte med bandinspelning som sedan transkriberades. Jag var medveten om att transkriberingen kunde utgöra en felkälla, då transkribering riskerar att inte stämma överens med det som respondenterna sagt (Daneback & Månsson, 2008). Därför ägnade jag mycket tid och försiktighet åt översättningen av transkriberingen för att motverka eventuella feltolkningar. Daneback och Månsson (2008) menar att det positiva med att möta respondenten i verkligheten är att man får tillgång till ögonkontakt, kroppsspråk och ansiktsuttryck, vilket jag inte hade fått i telefon- eller enkätintervjuer (*ibid*). Vidare menar de att det positiva med att bända intervjun istället för att anteckna under tiden, är att chansen för att respondenten ska känna att han eller hon bör komprimera sina svar reduceras. Att skriva ner allt skulle därför inte vara en bra metod eftersom jag var intresserad av respondenternas egna utlägg (*ibid*). Med hjälp av bandningen kunde jag istället koncentrera mig på de

intervjuades svar och komma med lämpliga följdfrågor samt betrakta respondentens icke-verbala kommunikation (Repstad, 1999). May (2001) menar dock att nackdelen med att banda intervjuer är att många ogillar att bli inspelade och därmed begränsar sig, men de positiva med bandning övervägde för mig och ett stycke in i intervjun upptäckte jag att respondenten slappnade av och lättade på sina hämningar (May, 2001). Dessutom var det ingen av respondenterna som uttryckte att de hade något emot att jag bandade samtalet. För övrigt var jag väldigt noggrann med att förklara anledningarna till inspelningen i början av varje intervju, vilket möjligtvis gjorde sin påverkan.

I analysen reflekterade jag över både likheter och olikheter. Det transkriberade materialet översattes i första hand till svenska och därefter kodades materialet utifrån intervjufrågorna för att underlätta informationshanteringen och för att jag inte skulle missa några viktiga detaljer, därefter jämfördes de olika yrkesgruppernas svar med varandra.

För att öka läsarnas förståelse har jag längre fram i uppsatsen presenterat en generell översikt om barns situation i Bolivia. Presentationen är inriktad på fattiga och utsatta barn men ger även en omfattande översikt om barns förhållanden i Bolivia. För att kunna förklara varför de olika yrkesgrupperna beskrev gatubarnen och deras situation på det sätt de gjorde har jag använt mig av olika socialkonstruktiva perspektiv.

3.2 Urval

Jag har intervjuat personal i verksamheter som arbetar i direktkontakt med gatubarn och personal ifrån myndigheter som är involverade i arbetet med gatubarn men som inte arbetar i direktkontakt med gatubarn, utan på en distanserad nivå.

Mitt mål var från början att utföra två intervjuer per yrkesgrupp som arbetar inom olika verksamheter. Intervjuerna hoppades jag få utförda med personal på barnhem, sociala center, polis och socialsekreterare, men jag upptäckte att det var svårt att få tag på en polis som ville ställa upp på en intervju. Jag fick reda på att det endast fanns ett socialt center som var en stängd institution vilket medförde att det var svårt att få tag i adressen. Av dessa anledningar fick jag begränsa mig till att endast utföra tre intervjuer med olika yrkesgrupper som arbetar inom verksamheter med gatubarn och två intervjuer med personal som arbetar på myndighetsnivå. Jag upptäckte också att de som arbetar med motsvarande arbetsuppgifter som socialsekreteraren i Sverige gällande barns situation, oftast är utbildade till psykologer. Eftersom de var två respondenter under första intervjun resulterade det i att hälften av de jag intervjuade var psykologer, en var pedagog, en kallade sig socialarbetare, och en beskrev sig som verksamhetsadministratör men arbetade som rektor på barnhemmet. En närmare

presentation av intervjupersonerna beskrivs på sidorna 24-25 under avsnittet ”Presentation av intervjupersoner”.

3.3 Tillvägagångssätt

Det var svårt att finna intervjupersoner, mycket svårare än vad jag hade föreställt mig. Då Bolivias myndigheter inte fungerar eller inte är systematiserade på samma sätt som i Sverige var det svårt att veta vem jag skulle intervjua. Det som motsvarar Sveriges socialsekreterare, myndigheter och institutioner som arbetar med barn är inte organiserade på samma sätt i Bolivia. Av den anledningen var det svårt att först och främst veta vem jag skulle söka efter. Mitt intresse var från början att intervjua socialsekreterare eftersom jag hade en uppfattning om att det är denna yrkesgrupp som generellt sätt arbetar med barns liv genom lagutövning. Detta bidrog till att försvåra mitt arbete och jag fick anpassa uppsatsen efter urvalet av de intervjupersoner jag lyckades få tag på.

Jag hade bestämt mig av att kontakta intervjupersonerna via mail, men det var svårt att finna rätt mailadress eller så returnerades mailet eller så fick jag inget svar. Till slut insåg jag att det var bäst att personligen överlämna informationsbrevet. Gatuadresserna överensstämde inte alltid med deras hemsida och när jag äntligen hittat fram så fick jag svaret att de inte arbetade med gatubarn. Efter lång tids sökande fick jag tag i rätt myndigheter och institutioner där jag överlämnade mitt informationsbrev. De ansvariga var vid denna tidpunkt (091122) upptagna så jag blev tillsagt att återkomma dagen efter via telefon. Dagen därpå fick jag tag på två intervjupersoner från olika verksamheter inledningsvis verkade de ha en negativ inställning till intervjun, men det visade sig att de inte hade läst igenom informationsbrevet. När jag hade förklarat för dem vad det handlade om ändrade de sig och jag fick bestämt möte med båda intervjupersonerna redan i samma vecka.

Efter den första intervjun fick jag kontakt med en svensk kvinna som var och hälsade på barnhemmet då hon hade arbetat där tidigare. Hon tipsade mig om att kontakta en kvinna som arbetade med ett projekt om gatubarn. Jag tog kontakt med denna kvinna och några dagar senare fick jag utfört en intervju med henne. Fjärde intervjupersonen fick jag tag på genom att en arbetskollega till direktören, svarade på mitt informationsbrev som jag skickat via e-mail, han tipsade om vem jag skulle kontakta, tyvärr hade han inget telefonnummer så vi fick bege oss till deras kontor och leta efter henne. Det visade sig att vi redan hade besökt detta kontor en gång för att överlämna informationsbrevet, men vi hade fått svaret att de inte arbetade med gatubarn. Det krävdes lite övertalning angående mitt intresse för att intervjua dem även de inte arbetar i direktkontakt med gatubarn, och till slut släppte sekreteraren in oss till

direktören för en intervju direkt på plats. På samma myndighet som jag utförde min femte intervju hade jag också tidigare besökt för att lämna mitt informationsbrev, vid det tillfället hade den ansvarige inte varit på plats och jag hade därefter sökt honom i flera dagar. Efter att äntligen fått pratat med hans sekreterare bestämde jag mig för att vänta tills han skulle återvända för att inte riskera att försumma min chans, efter några timmars väntan återvände han till sitt kontor och intervjun kunde genomföras direkt på plats.

3.4 Intervjuerna

Totalt utförde jag fem intervjuer, två stycken på barnhem därav en arbetar i direktkontakt med barnen, respondenten på det andra barnhemmet är rektor och arbetar därför inte i direktkontakt med gatubarnen. Den tredje intervjun i direktkontakt med gatubarn var en representant för ett projekt som tidigare var verksam då de blev finansierade. Därefter intervjuade jag två personer som arbetar på sociala myndigheter, den ena på offentlig myndighet och den andra på privat myndighet. Fyra intervjuer genomfördes med kvinnor och en intervju med en man. I den första intervjun dök dock verksamhetens manliga chef upp mitt under intervjun och svarade på en fråga. Alla intervjuer varade mellan 21-45 minuter och alla intervjuerna utfördes avskilt ifrån verksamhetens klienter. Vid den första intervjun, intervjuade jag två stycken och även en tredje part kom in mitt under intervjun, resterande fyra intervjuer utfördes endast med en respondent. Det var betydligt svårare att få tag på yrkesgrupper som arbetar på myndighetsnivå, men jag upplevde det som nödvändigt att även undersöka hur olika verksamheter som arbetar på en annan nivå med gatubarn hade att tillföra.

3.5 Bearbetning och analys

Eftersom jag själv är spansktalande utfördes alla intervjuerna av mig på spanska, tolken som är en vän till mig och känner till Bolivias samhällssystem bistod mig vid eventuella missuppfattningar och förtydligande av intervjufrågor. Jag kände dock inte att jag fick så mycket hjälp av tolken under intervjuerna, vilket jag tror bero på att han inte var insatt i ämnet. Jag var inte riktigt säker på ifall jag hade fått svar på en del frågor, då de hade en tendens som jag kan se i efterhand, att inte svara direkt på frågorna, istället fick jag ställa om vissa frågor flera gånger. Det hade därför underlättat ifall tolken var mer insatt i ämnet och kunde tyda ifall jag hade fått svar på frågan eller ej under annan fråga.

Med hjälp av tolken transkriberades allt material och därefter översattes den spanska texten till svenska med hjälp av min egen kunskap av språket, översättning från Internet vid namn Ordlista.se, och ibland även med hjälp av tolken. Eftersom den spanska grammatiken är så olik den svenska fick jag efter direkt översättning omvandla meningarna anpassade till den svenska grammatiken vilket tog sin tid. Jag kommer därmed att använda mig av ”tvättade” citat som ger en begriplig svenska med korrekt meningsuppbyggnad. Jag har försökt att vara ytterst försiktig med att inte påverka innehållet i det som sagts så att det får en annan betydelse eller kan bidra till andra syften än vad intervjupersonerna menade. Detta har jag gjort genom att diskutera svaren med tolken. På så sätt anser jag att mina översatta citat ger en sanningsenlig bild av vad respondenterna menade.

3.6 Etiska överväganden, tillförlitlighet och generaliserbarhet

I ovanstående text har jag redovisat att jag i största mån har strävat efter att uppfylla de fyra huvudkrav som finns ur ett etiskt perspektiv, vid humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Informationskravet som innebär att deltagarnas medverkan är frivillig och att de är informerade om intervjuens syfte. Att det finns ett samtycke av deltagarna till att medverka, dvs. samtyckeskravet. Det tredje är nyttjandekravet vilket innebär att all insamlad empiri endast ska användas i forskarändamål, och slutligen konfidentialitetskravet som ska garantera de medverkandes anonymitet (Daneback & Månsson, 2008). Denna information fick alla intervjupersoner ta del av, dels genom informationsbrevet som lämnades till dem innan intervjuerna men även i början av varje intervju.

Jag avslöjade aldrig personerna eller verksamheterna som jag hade intervjuat och förklarade vid varje intervjus början att de inte behövde svara på de frågor de inte ville. Vid ett intervjutillfälle rekommenderade en respondent mig att intervju en annan verksamhet som också arbetar med gatubarn. Då jag redan hade intervjuat en representant från den verksamheten och inte ville röja konfidentialitetskravet fick jag lotsas som att jag inte kände till verksamheten och att jag efter hennes rekommendationer skulle kontakta dem. När hon sedan insisterade till att hon först skulle kontakta representanten för att fråga om jag fick intervju denna, kändes det lite dumt då jag inte berättat att jag redan hade intervjuat denna representant. Jag kände mig speciellt dum för situationen som skulle uppstå när hon sedan skulle förstå att jag redan hade intervjuat just denna kvinna som hon insisterade att kontakta för intervju.

Eftersom jag endast intervjuat fem stycken representanter från olika verksamheter som arbetar med gatubarn, är jag medveten om att resultatet inte är helt tillförlitligt. Dessutom kan intervjupersonerna inte representera hela Bolivia eftersom intervjuerna endast är utförda med representanter ifrån en stad. En del av resultatet är mer tillförlitligt än andra delar då samtliga intervjupersoner ha gett samma beskrivningar. Hade istället intervjuerna gjorts med fem andra representanter från samma verksamheter hade de kanske gett andra skildringar, eller inte. Det är sådant man riskerar i mindre studier. Däremot kan resultaten där samtliga intervjupersoner är eniga, anses som tillförlitliga oavsett antalet. Eftersom att trots de alla arbetar i olika kontexter med gatubarn ändå ger samma beskrivningar.

3.7 Källkritik

Eftersom jag inte fann tillräckligt med forskning preciserat kring vad olika yrkesgrupper har för syn på gatubarn fick jag vidga letandet till litteratur och forskning om vad det finns för olika perspektiv på gatubarnsproblematik. Jag är medveten om att det finns en risk till att undersökningen därför har lett till ett annat resultat. Däremot har jag istället jämfört studierna som utförts allmänt kring gatubarn i tidigare forskning med resultaten ifrån mina intervjuer av yrkesverksamma i gatubarnssituationen, vilket också har gett intressanta resultat. Med vetskap om denna utgångspunkt resonerar jag att resultaten är lika tillförlitliga som de annars hade varit, om jag hade använt mig av den först nämnda utgångspunkten.

En annan avsaknad i denna uppsats är jag inte funnit så mycket tidigare forskning om gatubarn just i Bolivia och har därför fått använda mig av källor som beskriver gatubarnssituationen i allmänhet som är baserade på andra länders forskning kring gatubarn. Trots att samhällskonstruktionen är annorlunda i olika länder har jag fått intrycket av att gatubarnens situation ändå ter sig lika. Detta baserar jag på Fergusons (2004) forskning där hon beskriver att barnens lidande, utslagning och kämpande på gatorna och i hemmet ser lika ut i alla storstäder i både Latin- och Nordamerika.

4. Bakgrund

4.1 En översikt - barns situation i Bolivia

Bolivia är det fattigaste landet i Latinamerika. Två tredjedelar av befolkningen lever i fattigdom och en tredjedel av befolkningen lever i extrem fattigdom. (Sos-barnbyar nr 3-

2005). Barn och ungdomar utgör nästan hälften av den totala befolkningen i Bolivia. Enligt en folkräkning 2001, hade Bolivia 8 274 325 invånare. 45 procent av invånarna var barn och ungdomar under 18 år och cirka 1 529 689 var barn under 6 år. Majoriteten av dessa barn lever i riskzonen när det gäller utsatthet för sina rättigheter. Den mest utsatta befolkningen lever på landsbygden och i utkanten av städerna, där förtryck och fattigdom orsakar en låg nivå av fysisk, psykisk utveckling. (www.unicef.org) Dessutom består 62 procent av invånarna den inhemska befolkningen och har andra språk än spanska som modersmål. Bland dessa grupper är analfabetismen omfattande (www.sida.se).

Hälften av alla nyfödda barn blir inte registrerade som medborgare (SoS-barnbyar, DVD, 2005). Detta beror på att familjer på landsbygden oftast inte har råd att ta sig in i storstaden och registrera sina barn. Detta innebär att 50 procent av alla barn inte har rösträtt när de fyllt 18 år eller rätt till att utöva andra demokratiska rättigheter (www.manskligarattigheter.gov.se). Många fattiga har inte tillgång till rent vatten, hälsovård, sanitet och utbildning. Smutsigt vatten och dålig hygien orsakar många sjukdomar och bidrar till den höga barnadödligheten. Barn och kvinnor är de grupper som drabbas hårdast av fattigdomen. En beräkning utförd i Bolivia 2002 visade att ca 2,5 miljoner barn lever i fattigdom. Cirka 40 procent av barn under 5 år lider av undernärdhet och 83 barn av 1000 dör innan de fyllt 5 år (Salinas Ardaya & Schachinger, 2001).

Skolan är obligatorisk men många barn avslutar inte sin skolgång eftersom de måste börja arbeta och bidra till familjens försörjning. Cirka 85 procent av barnen börjar grundskolan men endast 60 procent avslutar den. En annan anledning till barnens korta skolgång är att det är långa avstånd till skolorna på landsbygden eftersom skolorna inte är benägna där stora delar av barn bor (Salinas Ardaya & Schachinger, 2001). En tredjedel av barn mellan 7-19 år är tvungna att arbeta för att bidra till familjens försörjning, denna siffra håller dessutom på att öka för yngre barn. Många barn och ungdomar livnär sig på att arbeta som skoputsare och gatuförsäljare på gatan (SoS-barnbyar nr 5-2005). Även barnprostitution, handel med barn och annat sexuellt utnyttjande förekommer. Tvångsmigration av barn från Bolivia till utlandet för prostitution och arbetskraft har ökat. (www.manskligarattigheter.gov.se).

En kultur med respekt för barnets rättigheter finns ännu inte i Bolivia. Barn behandlas och betraktas som objekt och/eller som föräldrars egendom. En stor del av befolkningen anser fortfarande att det är normalt att slå barn som en del av uppfostran (www.unicef.org). Uppskattningsvis utsätts sex av tio barn för våld i hemmet och många av dessa är offer för regelrätt misshandel (www.mia.eu). Enligt en rikstäckande undersökning om skadligt bruk i skolan som utförs av Defense-International (CDI-Bolivia), blir 50 procent av barnen utsatta

för fysisk bestraffning under några tillfällen under sin skolgång och minst 100 barn om dagen utsetts för sexuella övergrepp i skolan. Den största orsaken till misshandeln beror på inlärningssvårigheter men även pga. av oavslutade läxor, och för att disciplinera barnen. Undersökning visar att 40 procent av lärarna anser att det är nödvändigt med att tillämpa fysisk bestraffning mot barnen i skolan och de anser även att det är en effektiv metod (www.unicef.org).

I många Bolivianska familjer måste familjemedlemmarna leva åtskilda för att kunna försörjning sig, ibland för alltid. Kvinnan är mest utsatt och för det mesta är det kvinnan som måste försörja familjen då mannen inte tar sitt ansvar. (Salinas Ardaya, & Schachinger, 2001). För ensamstående föräldrar kan ansvaret bli för tungt. I en del hem tvingas barnen att ta hand om sig själva då hemmet präglas av droger, kriminalitet, prostitution och/eller misshandel (www.stiftelsengatubarn.se).

5. Tidigare forskning

Jag kommer nedan att presentera forskning om gatubarns levnadsvillkor, olika förklaringar till gatubarnssituationen, konsekvenserna av dem samt forskning om de bästa metoderna i arbetet med gatubarn. Därefter presenteras även ett stycke som handlar om hur olika faktorer påverkar den professionelle i sitt arbete.

5.1 Gatubarns levnadsvillkor

Enligt Dybicz (2005) studie baserat på forskning om gatubarn utförda i 26 utvecklingsländer, skingrades myter under 1980- talet om gatubarn som brottslingar och vårdslösa. En annan myt som fortfarande existerar är att gatubarn själv har valt att leva på gatan pga. äventyret och friheten som livet på gatan medför. Sanningen är att det som driver barnen ut på gatorna är pga. dåliga familjeförhållanden som utnyttjande, misshandel och missbruk. Att föra ut barnen på gatan är dessutom en möjlighet för familjen att tjäna pengar, då alla faktorer som leder till ett liv på gatan beror på fattigdom (Dybicz, 2005). De Moura (2002) menar att barn på gatan hela tiden blir utsatta för allmänhetens blickar och dömande. Deras livsvillkor och beteende väcker medlidande men samtidigt avsmak och avsky bland allmänheten. De Moura menar vidare att på senare tid har ensamma barn och ungdomar som bor på gatan utsatts för ökad personlig och social förnedring. De Moura (2002) refererar till Boyden (1990) som menar att enligt den allmänna sociala normen och västerländska teorier är dessa barn känsliga och

därför i behov av vuxet stöd och vägledning. Detta har betonats som ett problem sedan i början av 1980-talet, då olika förslag togs i kraft för ingripanden av olika slag.

Huang och Huang (2008) visar i en studie om övergivna gatubarn, utförd 1997 i centrum av La Paz vilka olika utmaningar barnen måste vara med om för sin överlevnads skull. Det intervjuades 124 gatubarn och 35 barn på barnhem under en fyra månaders period. Resultatet av undersökningen visade att det var stora skillnader mellan barnen som var kvar på gatorna och barnen som hade blivit intagna på barnhem gällande risk för polisens felbehandling av barnen, barnens deltagande i stölder, användande av lim och/eller av andra droger, hälsoproblem och uteblivande av skolgång. Resultaten av intervjuer med gatubarn visade att 85 procent av barnen hade blivit fysiskt utnyttjade, därav hade 20 procent blivit sexuellt utnyttjade och 58 procent lidit av allvarliga medicinska tillstånd (Huang & Huang, 2008).

Ett annat projekt utfördes 2001 ”The Bolivian Street Children Projekt”. Det hade som syfte att öka kunskapen om övergivna gatubarns behov och målet var att hjälpa barnen att utveckla positiva och effektiva strategier för att handskas med sina erfarenheter och tillhandahålla barnen med behövlig kunskap för att bli en del av samhället. Här beskrivs det av Huang och Huang (2008) att polisen brutalt förflyttar gatubarnen till områden som är mer avsides belägna, och att detta skedde med regeringens inflytande. Enligt samma studie som togs upp tidigare, utförd i La Paz 1997 av Huang et al. (2004) utsätts barnen för olika hotsituationer dagligen av t.ex. vuxna förövare och andra gatubarn. De tvingas bo i övergivna parker, under broar, kloaker, uttorkade kanaler och i tomma fabriker. I studien framkom också att barnen är som mest utsatta mellan 22.00 till 02.00 på natten. Utöver detta utsetts barnen i La Paz för regn, hagel och nära minusgrader året runt med belägenhet ca 4 000 meter över havet på en del områden. I samma studie visade det sig att barnen inte hade haft någon formell undervisning på genomsnittligen tre till fyra år (Huang et al. 2004).

5.2 Förklaringsmodeller

Ferguson (2004) utförde sin studie i USA och Latinamerika och refererar till Veale (1998) som menar att orsakerna till varför barn tvingas till ett liv på gatan skiljer sig åt i olika länder. Det beror på hur faktorerna socialt, ekonomiskt, kulturellt och politiskt ser ut i landet. Däremot är barnens lidande, utslagning och kämpande på gatorna och i hemmet gemensamt i alla storstäder i både Latin- och Nordamerika (Ferguson, 2004).

Casa Alianza är en icke-statlig organisation som innefattar flera ”hus” lokaliserade i olika delar av Latinamerika som arbetar med gatubarn som bor på och/eller arbetar på gatorna i Mexico och Centralamerika. Deras syfte är bl.a. att skydda barnen, garantera dem sina

rättigheter och främja social rättvisa. Det utfördes en jämförbar studie gällande gatubarnssituationen på de olika kontinenterna och med de olika "husen" i USA och Latin Amerika. Personalen på institutionerna Casa Alianza i Latinamerika menade att gatubarnsproblematiken i denna del av världen beror på det sociala och politiska sammanhanget. De menade att de verksamma inom socialt arbete hela tiden möts av strukturella hinder som begränsar dem från att direkt och effektivt kunna ingripa i gatubarnsproblematiken. Det handlar om avsaknad av ekonomiska möjligheter, den rådande statliga nonchalansen mot förtryckta grupper, social utslagning av fattiga och ursprungsbefolkningen, korruptionen inom byråkratier och den dåliga utbildningen. Exempelvis beskriver Casa Alianzas verkställande direktör Bruce Harris några anledningar till varför barnen har hamnat på gatan. Han menar att de flesta barnen har blivit föräldralösa eftersom de har avvisats av sina familjer pga. olika problem och fattigdom, eller att de har blivit illa behandlade i hemmet och traumatiserade av samhällets nonchalans eller pga. inbördeskrig. Många av barnen har fått uppleva olagliga frihetsberövande, misshandel, sexuella övergrepp, tortyr och även mord. Han menar vidare att barnen lever på gränsen till överlevnad (*ibid*).

En av personalen på Casa Alianza vid namn Ramos beskriver att en persons sociala beteenden inte huvudsakligen beror på personens eller föräldrarnas förutsättningslösa tänkande, han menar att det istället är ett resultat av existerande sociala strukturer och därefter personens position i dessa strukturer. Han menar att en människas beteenden förändras genom förändrade strukturer och att strukturer i de flesta fall förändras av påtryckningar, istället för av det sunda förnuftet (*ibid*).

Alla de verksamma institutionerna, Casa Alianza i Latinamerika och Covenant House i USA hade en gemensam inställning till att man som socialarbetare måste välja sidan för förändring, som siktar i riktning mot humanisering annars är man kvar i samma situation som främjar stagnation. Som socialarbetare kan man inte inta en neutral position mot avhumanisering och humanisering och inte heller mot en situation som inte företräder ett mänskligt förfaringssätt (*ibid*).

5.3 Konsekvenserna

I Huang och Huangs (2007) studie visade det sig att gatubarn inte bara utsetts för faktorer som farlig miljö och omgivningar som påverkar deras liv, utan att även deras sociala och kognitiva utveckling påverkas. Risker som undernärdhet, brist på utbildning, brist på adekvat hälsovård, drogmissbruk, sexuellt missbruk och mentala och psykiska missförhållanden visade sig

existera i stor utsträckning.

Andra studier beskrivna av Huang och Huang (2007) har visat att barn är elastiska och att många återhämtar sig efter försummelse och trauman. Men likväl leder mycket traumatiska händelser och perioder av försummelse till ökad risk för att barnen kommer att uppleva konsekvenser som brottslighet, aggressivt beteende och ångests problematik längre fram i livet. En del barn klarar sig bättre än andra trots trauman som exempelvis dysfunktionellt familjeliv, låg socioekonomisk status, psykiska och utvecklingsproblematik i familjen.

Dock menar de att det finns skyddande faktorer för barn som utsetts för svåra påfrestningar under uppväxten, ett exempel är att åtminstone haft en positiv relation till någon vuxen i deras omgivning. Vidare menar dem att utsatta barn brukar vara uppfinningsrika när det gäller att finna ersättningsföräldrar, men i fall de inte gör det kan barnets utsatthet vara svår att bryta. Andra skyddande faktorer som ger motståndskraft under uppväxten trots trauman är delaktighet i sociala stödgrupper och utbildning eller att barnet har en högre intelligensförmåga (*ibid*).

5.4 Metoder i arbete med gatubarn

Dybicz (2005) beskriver att forskning om gatubarn sägs vara i börjans skede. Tidigare har den huvudsakliga forskningen handlat om att beskriva befolkningen. För att fastställa gatubarnens behov har det använts av metaanalytiska kvalitativa och kvantitativa studier. Denna information har i sin tur används för att utveckla teorin om insatser. Enligt resultat av samlade studier ifrån olika utvecklingsländer som innehåller de bästa metoderna för arbete med gatubarn har följande tagits fram i Dybicz (2005) studie.

Den första varianten av förebyggande arbete som presenteras i hans studie är riktat till barn som lever i extrem fattigdom men fortfarande har ett hem att återvända till. Målet är att reducera faktorerna som leder till att barnen blir utförda eller själv tar sig ut på gatorna. Detta görs genom att förbättra situationen i hemmet och hjälpa familjerna att förbättra deras inkomst (Dybicz, 2005).

Den andra formen av förebyggande arbetet syftar Dybicz till en grupp där 70-90 procent av gatubarnen tillhör enligt Lusk (1992). Dessa barn arbetar på gatan men har ändå en regelbunden kontakt med sin familj. Generellt sätt så dras de arbetande barnen på gatan in i kriminell verksamhet för att tjäna en inkomst. Målet med det förebyggande arbetet för dem är därför att förebygga att barnen dras in i kriminella verksamheter genom att öka barnets förmåga att skapa lagliga inkomster på gatan och att göra livet på gatan till en så säker period som möjligt tills barnet når vuxen ålder. Det finns även utbildning om risk- och hälsofrågor

som gatubarn möter som bl.a. gängtillhörighet, droger, kriminalitet och sjukdomar. Dessa insatser syftar till att öka medvetenheten hos gatubarnen om de många risker som medföljer ett gatuliv, så att de kan undvika att lättare dras med i ett liv som permanent kan påverka deras liv och hälsa (*ibid*).

Den tredje formen av arbete med gatubarn som Dybicz tar upp riktar sig till de barn som redan bor på gatan och inte har någon kontakt med sin familj då de har blivit föräldralösa, övergivna eller har rymt hemifrån. I detta arbete handlar det om användningen av Drop-in skyddsrum för att tillgodose gatubarnens grundläggande behov. Här tillhandahålls barn med mat och skydd, det arbetas även med ett program som går ut på att föra maten ut till barnen på gatan. Här arbetas det också med utbildning gällande riskfrågor, då majoriteten av denna målgrupp av gatubarn tvingas att delta i olagliga verksamheter för att tjäna pengar, ofta använder de även sig av droger av olika slag. Att hitta strategier till givande insatser för denna grupp har visat sig vara den minst framgångsrika (*ibid*).

I Dybicz (2005) studie uppenbarades att kommunicera genom frivilligt deltagande med barnen gav de bästa resultaten. Det beskrivs även att åtgärderna förr huvudsakligen handlade om ofrivillig institutionalisering i form av skolor och hem av regeringen. Han menar att även de bästa av dessa program har kritiserats för att vara resurskrävande och inte ge tillräckligt effektiva resultat. Miljön på dessa institutioner beskrevs dessutom många gånger att vara värre än på gatan. Även rehabiliteringsvården som genomförts på senare tid har avslöjats inneha kraftiga brister. Det gäller kostsamma insatser som inte återanpassar individen tillbaka till samhället på ett tillfredställande sett. Dessutom har vissa (Aptekar, 1997, Bar-On, 2001) kritiserat det rehabiliterande synsättet eftersom de anser att insatserna är förankrade i västra, medelklassens värderingar och därmed sällan anpassade för gatubarn, vilket gör det svårare för gatubarnen att efterleva (Dybicz, 2005).

En annan viktig del som togs upp som en viktig åtgärd var ett förbättrande av samhällsutvecklingen. I samma studie visades detta ha tillhandahållits genom att förbättra infrastrukturen i slumområden där barnen bor. Detta omfattade att skapa allmännyttiga företag som dricksvatten, avloppsrening, bygga nya bostäder eller butiker och förbättra byggnader samt att främja och tillhandahålla tjänster som fritidsaktiviteter för barn och dagvård. Alla ovanstående aktiviteter syftade också till att bygga upp en känsla av gemenskap genom att de bjöd in för deltagande och stimulerade samverkan mellan medlemmarna.

Det beskrivs också i studien att vikten av att etablera och upprätthålla engagemang har visat sig vara viktigt för att bibehålla deras intresse. Strategier för att uppnå detta har inneburit att tillhandahålla verksamheten, som dessutom varit inriktade på ökade intäkter, planering av

kunder och dessutom erbjuda aktiviteter som varit underhållande. Ut över detta måste regeringen också ta sitt ansvar för att stimulera till social rättvisa och sträva efter alla individers rättigheter i sitt arbete menar Dybicz (2005).

5.5 Betydande faktorer i professionellas arbete

Svensson (1989) menar att det ofta saknas analyser om hur olika professioner och samhällsklasser praktiserar sitt arbete beroende på arbetsplats och utbildning. Han har i ett sociologiskt forskningsprojekt försökt klargöra vad det vill säga att arbeta som professionell. Syftet med undersökningen var att förklara vad som möjliggör och begränsar de professionella yrkesutövarnas konkreta arbete i ett antal centrala arbetssituationer på några arbetsområden. I undersökningen använde han sig bl.a. psykologer från olika arbetsplatser. En slutsats han kom fram till var att psykologerna visade sig vara mindre beroende av olika former av regelsystem och mer beroende av etiska regler som vidare innebär att det ställs ytterligare krav på psykologernas personliga mognad.

Svensson menar att det som brukar förknippas med den professionellas förmåga är de färdigheter, kunskaper som de antas fått genom sin specifika utbildning. Med den förmågan förväntas de veta vad de ska göra och vad som gäller. Resurser som ofta är uttalade för professionellas utövande är olika modeller, begrepp, tankesätt, samband, klassifikationer, exempel och relevanskriterier. Omedvetet använder sig professionella av sin utbildning och bakgrund i olika tolkningsfrågor och hypoteser. Han menar att psykologernas gemensamma utbildning och erfarenheter påverkar psykologernas vardagsföreställning. Författaren menar också att i vissa fall blir den professionella organisationens normer och rekommendationer viktigare i psykologernas arbete. De professionellas tolkningar påverkas även av individernas egna personligheter eftersom det handlar om den individuella förmåga till inlevelse. Tolkningarna grundar sig också på psykologernas yrkes- och livserfarenheter som då inte bygger på teoretisk kunskap men ändå kan vara värdefull. Så här säger Svensson om sitt resultat:

”... man måste ta på allvar konstaterandet om att sociala aktörer för det mesta vet *hur man gör*, att detta vetande är bundet till kontexter och utgör resurser bara i dessa kontexter, att det inte kan formaliseras på samma sätt som *vetande om vad* och att det inte kan förmedlas med samma metoder” (Svensson, 1989, s. 203-204).

Författaren menar att detta gäller alla professioner, inte bara de som var aktuella för hans studie. Han säger att medvetandet om att kunskapen är kopplat till situationer och kontexter har växt fram fort bland psykologer. Att det inte kan finnas färdiga lösningar, utan att de måste växa fram i samspel med klienter och medarbetare. Så här uttrycker han det som han menar är gemensamt för flera professioner:

”Teorier och tekniker måste göras levande i en praktisk prövning under eget arbete, och där griper så väl den egna personligheten som situationen in och formar vetandet som en del av handlandet” (Svensson, 1989, s. 204).

En annan författare, Abbott (1988) menar att olika yrkesgrupper har olikartad information att bidra med som formats av kultur och sammanhang. Vidare menar han att det inte betyder att särskilda yrkesgrupper ska bli förknippade med att bidra till specifik information utan att de snarare bör ses som specialiserade i något som gör att yrkesgruppen tillhandahåller informationen. Vidare menar han att verksamheten man arbetar i samt det sociala och kulturella sammanhang som man arbetar i påverkar ens syn att se på saker dvs. den professionelles perspektiv. Han tycker också att i de flesta yrken är arbetet förenat till ett system av kunskap, som formaliserar färdigheter som krävs för arbetets fullföljande. En del författare uppskattar kunskapssystem som likvärdigt med profession.

5.6 Betydelsen kopplat till socialt arbete

Forskning om barnavårdsutredningar visar att socialarbetares bedömningar av vilka som tillhör målgruppen påverkas av deras egen uppfattning. Vidare menar Sundell et al (2007) att den rådande socialpolitiken i landet påverkar hur socialarbetarna definierar orsakerna till att barn far illa. Författarna refererar till Wächters (1998) historiska analys om Stockholms sociala barnavård som menar att barnavårdsutredningar omvandlar människors problem och behov till det som är relevant för verksamheten och som det finns administrativa rutiner för. Andra undersökningar har visat att arbetsplatsens och kollegornas subkultur påverkar synen på klienters konflikter. Vidare menar författarna att utbildning av socialarbetare spelar en viktig roll då de får tillgång till vetenskapliga kunskaper som bidrar till att berika de andra kunskapsformerna socialarbetaren använder sig av i arbetet. Brittiska undersökningar visar däremot på att det inte är den professionella kunskapen som dominerar barnavårdsutredningar utan att det istället handlar om socialarbetarens moral och sunda förnuft som man inte kan skaffa sig genom utbildning.

6. Teoretiska utgångspunkter

6.1 Sociala problems innebörd

Meeuwisse och Swärd (2006) diskuterar fram och tillbaka vad begreppet ”sociala problem” innebär. De menar att uppfattningen om vad som definieras som sociala problem är beroende på samhällets inställning till företeelsen. Det handlar om hur samhället definierar sociala problem, vilket skiljer sig mellan olika länder och beroende på historiska, kulturella och politiska förhållanden i landet. Det handlar vidare om hur själva fenomenet påverkar samhället och de större delarna av samhällsmedlemmarna. Detta påverkar i sin tur huruvida samhället ingriper och hanterar den aktuella företeelsen.

Sahlin (2006) menar att ett problem består av tre nödvändiga beståndsdelar, vilket är att fenomenet existerar, att det är skadligt och att det finns en möjlig lösning mot det. Därefter finns det olika perspektiv med bestämmelser som beskriver ifall ett problem existerar eller inte. Ett utav dem är det konstruktivistiska perspektivet som bedömer problemets existens utifrån gemensamma bestämnings processer som inte behöver ha någonting med verkligheten att göra överhuvudtaget. Det innebär att så länge företeelser inte upplevs och beskrivs som problem och inte är mycket förekommande så är det heller inget problem. Att definiera något som ett socialt problem innebär ytterligare att det är något som är i behov av och som bör ingripas emot, med hjälp av statliga åtgärder (Meeuwisse & Swärd, 2006).

6.2 Socialkonstruktivistiska perspektiv

Många olika teoretiker använder sig av socialkonstruktiva perspektiv för att kunna förklara tillvaron i olika kontexter. Payne (2008) beskriver att socialkonstruktiva perspektiv innebär att människors uppfattningar om omgivningen är gemensam eller skiljer sig åt beroende på samspelet med varandra i sociala och historiska sammanhang. Vidare menar han att det leder till att människor beskriver och förklarar för omgivningen utifrån sina tolkningar från sammanhang som människor har upplevt. På så sätt härstammar inte människors kunskaper från logiskt tänkande och undersökningar utan ifrån tolkningar av människors verbala samspel. Payne (2008) menar också att man reagerar på människor i den relation man har till dem.

Payne refererar i sin bok till Kitsuses och Spectors, (1973, 1977) som är skapare till ”sociala konstruktioner av sociala problem”. Denna tolkning innebär att sociala problem inte

är ett problem i sig. Det är först i samband med att en grupp hävdar något om det specifika som det börjar uppfattas som ett socialt problem. Payne reflekterar också till sociologerna Berger och Luckmanns (1971) sätt att använda sig av socialkonstruktivistiska perspektiv. Deras "sociala konstruktion av verkligheten" betonar att människors socialisation in i samhället och skapandet av olika sociala grupper påverkas av människors gemensamma eller skilda sociala konstruktioner. Detta sker genom att sociala idéer blir officiellt starka i ett samhälle och påverkar samhällsmedlemmarna så att det till slut uppfattas som verklighet för dem. Payne (2008) tar också upp "den sociala konstruktionen av mänskliga kategorier" där olika mänskliga skillnader som kön och ras spelar roll för hur människors uppfattningar om världen ser ut.

6.3 Socialkonstruktivismen kopplat till professionen

Giddens (2007) menar att även om socialt beteende i viss mån är styrt av faktorer som roller, normer och gemensamma erfarenheter så upplevs verkligheten olika beroende på sin bakgrund, sina intressen och sina mål i livet. Sociala konstruktionister har i stor utsträckning intresserat sig för att undersöka sociala problem. Giddens refererar till Cicourel's (1968) undersökning om hur polisen hanterade gripna ungdomar. Det visade sig att polisen hanterade ungdomarna efter en allmänt accepterad uppfattning om hur ungdomsbrottslingar är. Polisens hantering av ungdomarna påverkades även utav ifall ungdomarna tillhörde arbetarklassen eller överklassen. Arbetarklassungdomarna hölls kvar i arresten medan överklassungdomarna tidigare skickades hem. Anledningen till detta berodde även på att polisen hade en uppfattning om att arbetarklassföräldrar inte hade samma kontroll på sina barn som överklassföräldrarna.

En annan författare Vivien Burr (2006) menar att livet formas av vårt användande av det som kallas vår personlighet. Det socialkonstruktivistiska synsättet ifrågasätter om personligheten i sin tur är formad av beroende faktorer som individens historiska bakgrund, den specifika kulturen individen befinner sig i och det relationssystem individen ingår i.

7. Empiri

7.1 Presentation av intervjupersoner

- Socialarbetare och psykolog på barnhem. De arbetar i nära kontakt med barnen på barnhemmet varje dag. De har ett fåtal barn som tidigare levtt på gatan.

- Utbildad verksamhetsadministratör men arbetade som rektorn på barnhemmet för flickor. De har ett stort antal flickor som tidigare levt på gatan. Själv arbetar hon inte längre i direktkontakt med barnen då hon nu är rektor på barnhemmet.
- Pedagog, representant från ett tidigare projekt med gatubarn. Hon arbetade i nära kontakter med barnen som alla hade kopplingar till gatan.
- Psykologen på offentlig myndighet som arbetar på distanserad nivå med gatubarn. Fungerar som Sveriges kommunala Socialförvaltningar.
- Psykologen på privat myndighet som arbetar på distanserad nivå med gatubarn. Privat institution som jobbar med rättigheter för barn och ungdomar, nationellt och internationellt.

7.2 Gatubarns levnadsvillkor

Alla intervjuade betonade att barnen lever i våld och fattigdom. Pedagogen beskrev barnens levnadsvillkor så här:

... Barnen lever i hemska förhållanden där de diskrimineras. De har inget att äta så de måste stjäla...

Rektorn på barnhemmet skildrade barnens situation så här:

... Deras liv är helt katastrofala eftersom de först blir alkoholister och sedan narkomaner, de stjälar och i vissa fall så prostituerar flickorna sig, och det är sorgligt att se, det är inte alltid bara en person utan hela familjer som lever på gatan...

Psykologen som arbetar på offentlig myndighetsnivå berättade om att det finns mycket misshandel på gatorna och att barnen lever med brist på beskydd, familjekärlek och anknytning. Att barnen livnär sig på att arbeta på gatorna eller stjäla för att överleva. Psykologen från privat myndighet beskrev barnens levnadsförhållanden som hemska, och psykologen ifrån den offentliga myndigheten menade att barnen dessutom diskrimineras av samhället. Båda psykologerna från myndigheter sade att barnen blir sedda som drägg och värdelösa människor av samhället, och att de kallas för "Mal". Pedagogen menade att det beror på att barnen stjälar och misshandlar men hon sade att människor i samhället inte ser ner på botten av problemet till varför barnen befinner sig i denna situation, att det egentligen är samhället som skapar denna miljö. Psykologen på barnhemmet trodde att flickorna som lever ute på gatorna utsätts för misshandel och sexuellt missbruk. Vidare säger hon att de lever utan vuxen tillsyn och utan uppmärksamhet och kärlek och att många som lever på gatan inhalerar

lim för att dämpa hungern.

De flesta sade att barnen bor under broar och vid en park vid namn ”La Coronilla”. Några av respondenterna beskrev ytterligare att barnen även bor vid floder, nära kanaler, på marknader, på gågatan nära centrum och att dem vistas mycket på de olika torgen. Båda psykologerna som arbetar på myndighetsnivå förklarade även att när det är regnperiod och dåligt väder brukar barnen sova på ett boende liknande hotell som endast kostar 1-2 bolivianska pesos per natt. Psykologen från offentlig myndighetsnivå framställde gatubarnens överlevnad så här:

... Dessa barn förflyttar sig oftast mellan olika institutioner de vet var man serverar god frukost på morgnarna, de vet i vilken center de serverar mer mat, de kan hela menyn. De överlever på detta sätt och i slutet är de inte inskrivna i någon center alls utan de lever på gatan.

Dessutom skildrade samtliga intervjupersoner att barnen måste genomgå polisens felbehandlingar. Både psykologen och socialarbetaren på barnhemmet samt psykologen som arbetar på privat myndighet berättade att barnen arresteras och hålls inlåsta i flera timmar trots att barnen inte har begått något brott. Pedagogerna beskrev att polisen använde mycket våld mot barnen och att barnen tidigare berättat att det existerar en hel del korruption, att barnen rånade och polisen tog bytet från dem. Psykologen på offentlig myndighet beskrev polisen som aggressiva mot barnen i sina ageranden och att det finns många anmälningar av misshandel på gatubarn när polisen gjort tillslag. Pedagogerna berättade även att polisen med myndigheternas inflytande tvingar barnen till andra platser och kommuner vilket kan orsaka en fara för området då barnen ofta sprider sig, manipulerar andra barn och skapar nya grupper som sedan kan leda till ett ökande av kriminalitet. Utöver detta menade pedagogerna att barnen är helt fria i sin sexualitet och har ingen kunskap om hygien.

7.3 Orsaker till att det finns gatubarn

Alla intervjupersoner förklarade att den rådande fattigdomen är anledningen till gatubarnssituationen i Bolivia. De flesta menade att det beror på ostrukturerade familjer och att barnen blir övergivna av sina föräldrar. Anledningen till att föräldrarna överger sina barn brukar bero på att de migrerar till andra länder för att arbeta och därför lämnar dem, antingen hos en släkting som inte kontrollerar barnen eller helt utan vuxen tillsyn. Psykologen från barnhemmet tog upp hur de funnit några av sina barn på gatan:

...Dessa barn befinner sig på gatan på grund av att de blivit övergivna. Ett exempel, något som har väckt uppmärksamhet är att en av våra flickor har blivit övergiven i papperskorg och en annan flicka i en myrstack och en annan på torget insvept i en tidningspapper. Och vi tror att orsaken möjligen kan bero på dålig ekonomi.

Hon menade även att detta händer unga kvinnor tillhörande familjer med normal ekonomi. Då flickor blir gravida i ung ålder och är rädda för att förstöra sitt anseende och inte vågar konfrontera sina föräldrar. Samtliga intervjupersoner var vidare överens om att gatubarnssituationen beror på omständigheterna i familjerna som missbruk, våld och/eller sexuella övergrepp som leder till att barnen hellre lever på gatorna än med sina familjer. Psykologen från barnhemmet sade så här:

Om de inte placeras på ett barnhem, tar vissa familjer emot dem. Men andra stannar med sina släktingar. Och vi vet att när de stannar med släktingar eller får en annan familj blir dessa barn utnyttjade, misshandlade och sätts i sysselsättning utan lön. Det är den typ av risk som barnen utsetts för.

Både pedagogen och psykologen på privat myndighet menade däremot att många gånger känner barnen att ingen bryr sig om dem och att det existerar mycket våld och diskriminering på institutionerna, vilket är anledningen till att barnen inte vill stanna kvar på institutionerna och många gånger rymmer därifrån. Pedagogen uttryckte sig så här:

Jag tror att alla människor är olika, varje metod som används orsakar inte samma effekt på samma person. Man måste hitta barnets behov och uppfylla deras behov, men de är olika [...] Att arbeta beroende på barnens behov och se vilka svårigheter de har haft och svara på det. Men att göra detta kostar. På Bolivias centrar finns det fyrtio till femtio barn som bor på samma center och man lyckas inte arbeta individuellt med var och en av dem.

Socialarbetaren och psykologen på barnhemmet samt rektorn på det andra barnhemmet menade att anledningen till att barnen inte stannar kvar på institutionerna beror på att de vill vara fria som de är på gatan där det inte finns några krav och regler som på institutionerna. Socialarbetaren från barnhemmet uttryckte sig så här:

Oftast har dessa killar redan vant sig vid livet på gatan, det är då omöjligt att få dem att vänja sig vid en stängd institution, efter två dagar eller högst en vecka har barnen en tendens att fly, de kan inte vara instängda då de redan har vant sig vid att leva fritt på gatan, det är som att fånga in en duva i en bur.

Båda psykologerna från myndigheter sade att det saknas kvalificerad personal och rätt behandling för barnen som kan bära barnens förväntningar och problem. Psykologen från offentlig myndighet beskrev det så här:

Det största problemet som finns här i Bolivia är att vi inte har kvalificerade yrkesmän i ämnet rehabilitering. Ämnet psykologi är en ny karriär här i Bolivia, och de har inte den erfarenhet som man måste ha som en färdig utbildad professionell. Institutioner som är bildade av enskilda personer eller som är privata, eller stiftelser som inte är av staten, de bildar sina team beroende på hur deras ekonomi ser ut och många gånger för att inte spendera mer på rehab processen, använder de sig av frivilliga studenter i psykologi, det är lika med ett misslyckande om man inte har utbildad personal...

Dock nämnde psykologen från privat myndighet att barnen är vana vid sin frihet och eftersom det saknas alternativa behandlingar kanske barnen inte stannar kvar.

7.4 Konsekvenser efter livet på gatan som barn

Samtliga intervjupersoner betonade att konsekvensen efter att som barn levt på gatan är missbruksproblem. Dock missförstod psykologen från offentlig myndighet denna fråga och nämnde ingenting om de långsiktiga konsekvenserna men sade att barnen blir förövare av olika slag och ifall de inte kommer till rätta genom placering på institution fortsätter kedjan av gatubarn med sina ovanor som de lärt sig ifrån gatan som att stjäla och råna för att överleva. Rektorn från barnhemmet menade att konsekvenserna leder till ett kriminellt liv och till prostitution. Så här uttryckte hon sig:

... definitivt kommer de att dö i AIDS eller dö på grund av att de mördar varandra, så det är helt katastrofala liv de lever och samhället måste få detta att upphöra.

Pedagogen uttryckte sig på liknande sätt:

Jag har sett många barn dö, de växer upp med sjukdomen AIDS, dör långsamt eller förstör sina liv.

Psykologen och socialarbetaren från barnhemmet samt rektorn på barnhemmet menade att situationen att leva på gatan ofta tenderar att fortsätta till nästa generation genom att de får familj som också växer upp på gatan. Även psykologen på privat myndighetsnivå sade att många barn får hälsoproblem av gatans hårda liv och att de dör väldigt unga. Men hon uttryckte även att:

... Vi kan inte generalisera alla. En stor del av dem kommer antagligen att sluta med hälsoproblem eftersom de använder droger, men det finns andra som klarar av att ta sig ur drogproblem och leva ett normalt liv, så vi kan inte generalisera alla...

Däremot menade hon att diskrimineringen som barnen växt upp med ofta leder till låg självkänsla, depression, våldsamt beteende med en ovilja att vara en del av samhället. Även psykologen och socialarbetaren sade att det leder till att de växer upp emotionellt instabila. Detta sade dem i sin tur leder till problem med hela samhället, då de många gånger tar med sig sina negativa vanor från gatan och sina brister i viktiga värderingar.

7.5 Professionellas arbete

7.5.1 Arbete i direktkontakt med gatubarn

Psykologen från privat myndighet berättade att det i Bolivia inte finns något standardprogram eller specifika rutiner som alla olika center/institutioner arbetar med. Varje center/institution har sin egen planering av arbetet som fokuserar på olika faktorer.

Övergripande kan man säga att de alla arbetar med motivering av olika slag och därefter rehabilitering på olika sätt. Samtliga verksamheter i direktkontakt med gatubarn menade också att de arbetar med barnens värderingar med stöd av kristendomen och Bibeln. Ingen av verksamheterna verkade arbeta med konkreta teorier eller metoder som har specifika benämningar.

Skillnaden på arbetsområdena är att pedagogen tidigare har arbetat med två populationer av gatubarn, barn som arbetar på gatan och barn som helt lever på gatan. Likaså gäller barnhemmet där jag intervjuade rektorn, de arbetar alltså med barnen både på fältet och inom verksamheten. Socialarbetaren och psykologen från det andra barnhemmet menade att de endast arbetar med barnen som är placerade på barnhemmet, dvs. barn som inte längre lever på gatan. De beskrev att deras huvudsakliga arbete handlar om observationer, enskilda samtal och reflexivt stöd till familjerna. De arbetar med barnens kreativitet och genom olika aktiviteter tillgodoser barnens välbefinnande. De tar emot barn mellan 3 till 6 år eftersom barn i denna ålder fortfarande är formbara så att de lättare kan få in dem på rätt spår. Så här beskrev psykologen ifrån barnhemmet arbetet:

... Vi tar ut barnen för att se verkligheten, till exempel hur människor lever på gatan, hur andra använder sig av att inhalera lim för att dämpa hungern. Vi har även serverat frukost till gatubarn klockan sex på morgonen med all personal och barnen så att barnen lär sig vad solidaritet innebär och för att de ska värdera sina liv och det som man får på institutionen...

Pedagogen betonade att först och främst arbetar de med att skapa kontakt med barnen på gatan. Därefter menade både rektorn på barnhemmet och pedagogen att det första steget i deras arbete var att arbeta med motivation, att motivera barnen att lämna gatan. I detta första stadium tar de anställda på barnhemmet reda på flickornas problem och hjälper dem att lämna gatan. Därefter arbetade de både verksamheterna med hälsa, socialt stöd och psykologi för att stärka barnen. Därefter berättade pedagogen att de även hade haft ett rehabilitationscenter som fungerade som en familjemodell, där de ägnade sig mycket åt att samtala enskilt och i grupper gällande riskerna att leva på gatan och att pratade om framtiden och på så sätt hjälpa dem att så ett frö om vad de vill göra i framtiden. Med barnen som redan var bosatta på gatan menade pedagogen att man inte kan arbeta förebyggande, det enda sättet att arbeta med dessa barn är genom rehabilitering. Hon menade också att det är svårt för barnen att få möjlighet att komma in på ett center, barnen måste bevisa sin motivation och vilja för att få inträde.

Socialarbetaren och psykologen på barnhemmet berättade att de utför workshops särskilt i det psykologiska området, som handlar om orsaker och konsekvenser på kort, medellång och lång sikt. Både socialarbetaren och psykologen på barnhemmet samt pedagogen arbetar även med samordning av förebyggande arbete med föräldrar och/eller nära släktingar till barnet. Pedagogen menade att de också gav workshops till barn och föräldrar om familjevåld och om barnmisshandel och dess konsekvenser.

7.5.2 Arbetet med gatubarn på myndighetsnivå

Psykologerna på myndighetsnivå arbetar annorlunda än verksamheterna som arbetar i direktkontakt med gatubarn, genom att de istället arbetar på en distanserad nivå med gatubarn.

Psykologen som arbetar på privat myndighet, arbetar på politisk nivå genom att agera i den offentliga politiken på olika nivåer med att främja att det finns skydd och bättre lagar för barn och ungdomar. De ser till att staten tar ansvar för barnen, de utvecklar och arbetar direkt med det civila samhället, med samhälliga organisationer och vuxenutbildningar. Arbetet handlar om att se till att vuxna förändrar sin syn på barn och ungdomar. De arbetar med pedagogiska aktiviteter och föreläsningar just för att motverka denna inställning. Exempelvis uttryckte hon att deras organisation inte benämner barnen för gatubarn eftersom dem är födda i en familj och inte är en produkt av gatan. Istället kallar de barnen för "Barn i gatusituation". Deras institution arbetar även i direktkontakt med barn ute i skolor och kvarter. De fungerar som en högre röst för barnen där de kan göra sina åsikter hörda.

Psykologen från offentlig myndighet, arbetar på en myndighet som i varje center har ett tekniskt team av psykologer, socialarbetare, läkare och lärare. Där arbetar de med olika

förebyggande program men använder sig av olika metoder beroende på varje enskilt fall. Det första steget är att arbeta med avgiftning och därefter med att rehabilitera. De har även ett center för förövare som utfört brottsliga handlingar för att hjälpa dem på rätt spår igen, att få dem att återvända till skolan och tillbaks till sina familjer igen. De har dessutom ett "Street team" som gör direkta interventioner med barnen på gatorna för att motivera dem till rehabilitering och till att frivilligt placeras på barnhem.

7.6 Förändringar och lösningar

Samtliga intervjupersoner, förutom psykologen på offentlig myndighetsnivå betonade att fler barn i lägre åldrar lever på gatorna idag än tidigare. Psykologen och socialarbetaren nämnde dock inget om barnens ålder utan endast att antalet barn på gatan har ökat jämfört med tidigare. Rektorn på barnhemmet betonade att våldet har ökat och att det finns mer brottlighet och mord. Pedagogen beskrev det så här:

Situationen har förvärrats, eftersom familjerna befinner sig i kris och barnen har ingen tillsyn. Man har sett att många familjer är ostabila, en ökning av skilsmässor, bråk och våld som drabbar barn. Jag har sett en ökning av fattigdom.

Psykologen från privat myndighet sade däremot så här:

Jag skulle säga att det finns ett erkännande av barns rättigheter där samhället börjar se med andra ögon och inse att barnen inte är skyldiga till den situation som de lever i. Det är ett socialt ansvar, en produkt av det samhälle vi lever i, och samhället måste ta ansvar och lösa detta problem...

Psykologen från offentlig myndighet beskrev positiva förändringar, han menade att efter 2008 har det skett många framsteg gällande arbetet med gatubarn eftersom denna myndighet har anställt personal som är duktiga och intresserade av gatubarnssituationen vilket har gett positiva resultat. De har därför lyckats att utföra ett projekt som skulle ta 3 år på endast ett år. De har även lyckats göra en kartläggning över alla gatubarn i Cochabamba som innebär att de har kontroll över var barnen ute på gatan befinner sig. Alla barn boende på institutioner är registrerade, vilket leder till att de lättare kan kartlägga barnen och placera dem på samma institutioner som de tidigare varit på och på så sätt effektivare kunna arbeta med dem.

Alla intervjupersoner utom psykologen från offentlig myndighet tog upp att den huvudsakliga lösningen är att arbeta med familjerna genom att ge stöd och bättre livsvillkor, att hjälpa dem med uppfostran och värderingsproblem så att föräldrarna inte lämnar sina barn. Socialarbetaren och psykologen på barnhemmet menade även att det behövs skapas

institutioner där dessa barn från gatan får en sysselsättningsterapi där de kan arbeta med något produktivt. De menade att självständigt arbete leder till att barnen öppnar upp sig vilket de anser hjälper människor. Därför behövs det att myndigheterna öppnar upp fler hjälpcenter. Rektorn på barnhemmet beskrev lösningarna så här:

... vi tror att mycket beror på hur barnen uppfostras idag som vi måste ändra mycket på, och jag tror också att det är själva strukturen som måste ändras, alla strukturer från topp till botten. Allt måste omskolas från början och inte bara ge bandage, som tillfälliga lösningar. Jag säger att de måste finna verkliga lösningar till de konflikter som gatubarn befinner sig i.

Dessutom sade hon:

... Vi bör arbeta hårdare gällande utbildning och mentalitet, inte bara från när barnen är födda, om inte innan barnet föds, eftersom vi som katoliker anser att redan innan de föds har de bildats...

Psykologen från privat myndighet menade att det krävs ytterligare förändringar i den sociala uppfattningen gällande barnen, att det måste ändras på uppfattningen om att bestraffning, framför allt fysisk bestraffning gentemot barnen är en lösning på problemet.

Psykologen på offentlig myndighet menade att problemet i Bolivia är att de inte har kvalificerade yrkesmän i ämnet rehabilitering. Han betonade att det behövs anställa mer utbildad personal eftersom han anser att anledningarna till att gatubarnsproblematiken inte når en positiv riktning beror på anställda som inte har någon erfarenhet eller tillräcklig utbildning. Han sade även att det är behövligt med en obligatorisk rehabiliterings lag som ger myndigheterna rätt att hålla barnen kvar på rehabiliteringscentrarna och att det finns behov av fler anläggningar.

8. Analys

Nedan kommer jag att analysera de olika yrkesgrupperna med varandra och med tidigare forskning. Jag använder mig av olika socialkonstruktiva perspektiv i min analys och har kommit fram till att yrkesgruppernas utbildning, arbetsplats och i vilken relation de arbetar med gatubarn, har en central påverkan på hur de beskriver och uppfattar gatubarnssituationen. Jag har därför valt att i första hand, koncentrera mig på dessa tre aspekter i analysen och har därefter presenterat andra påverkande faktorer.

8.1 Relationens betydelse

Pedagogen som tidigare arbetat i projekt med gatubarn och en av personalen på Casa Alianza i Fergusons (2004) studie förklarade barnens negativa beteende som svar på samhällets felbehandlande av gatubarnen. Pedagogen beskrev även mer ingående än de andra intervjupersonerna hur polisens felbehandlingar såg ut, även baserat på vad gatubarn tidigare hade berättat för henne och vad följderna blir av polisernas agerande gentemot gatubarn. I Huang och Huang (2007) studie framkom det också att polisen ibland förflyttar gatubarn till andra platser och kommuner med myndigheternas inflytande. Pedagogen var också ensam om att påpeka barnens hygien och sexuella vanor. Utifrån min tolkning utifrån socialkonstruktivistiska perspektiv kan ovanstående bero på att pedagogen är den enda av de olika yrkesgrupperna som har arbetat i så pass nära relationer till barnen när de fortfarande levde på gatan. Detta skiljer sig ifrån de andra yrkesgrupperna som arbetar i nära kontakt med gatubarn, dock inte i större grad förrän barnen har hamnat på dess institution. Utifrån socialkonstruktivistiska perspektiv kopplar jag detta till ett resonemang om de skilda relationernas betydelse. Eftersom pedagogen verkar ha haft en närmre relation till gatubarn än de andra, har hon på så sätt skapat sig en annan uppfattning än de andra yrkesgrupperna baserad på tolkningar utifrån vad hon har upplevt, som sedan blivit en verklighet för henne (Payne, 2008).

Tidigare forskning av De Moura (2002) skildrade att på senare tid har ensamma barn och ungdomar som bor på gatan fått bemöta mer personlig och social förnedring. Alla yrkesgrupperna förutom psykologerna från myndigheter hade en gemensam uppfattning om att situationen för gatubarn har försämrats, att våld och fattigdom har ökat och de flesta menade även att barnen på gatan har blivit yngre. Psykologen på offentlig myndighetsnivå menade däremot att gatubarnssituationen hade blivit bättre. Som synligt kan ses i hans utsaga, koncentrerade han sig på de tekniker och nyrekrytering av anställda som i sin tur hade lett till ett positivt resultat av ett projekt. Psykologen från privat myndighetsnivå menade att en positiv förändring som skett var att barns rättigheter hade lyfts fram mer i samhället. Dessa två bilder skiljer sig drastiskt ifrån de andra intervjupersonernas beskrivningar vilket enligt min tolkning utifrån socialkonstruktivistiska perspektiv beror på att psykologerna fått en annan uppfattning om gatubarnssituationen då de arbetar i en distanserad kontakt med gatubarn, på så sätt skapas olika sanningar för de olika yrkesgrupperna. Likaså påverkar relationsskillnaderna deras uppfattning om konsekvenserna för barnen av att ha växt upp på gatan. Rektorn och pedagogen som arbetar i närmare kontakt med gatubarn än de andra

yrkesgrupperna en inställning om att konsekvenserna leder till dödliga sjukdomar eller att de mördar varandra. Psykologen från privat myndighet hade en mer positiv inställning till konsekvenserna, även psykologen och socialarbetaren samt psykologen från offentlig myndighet hade en mildare uppfattning om konsekvenserna efter att ha växt upp på gatan.

Det visade sig även att tankar kring lösningar skiljde sig åt beroende på vilken yrkesgrupp eller framför allt i vilken kontakt de arbetar med gatubarn. Psykologen på offentlig myndighet beskrev att han eftertraktar en obligatorisk rehabiliteringslag som ger myndigheterna rätt att hålla kvar barnen i behandling medan flertalet intervjupersoner betonade barnens behov av frihet och att själva få bestämma över sitt liv, de menade att det många gånger är en andledning till varför barnen inte stannar kvar på institutionerna. Likaså beskrevs det i Dybiczs (2005) studie betydelsen för gatubarn att få bibehålla makten över sitt liv och självbestämmande.

Socialarbetaren och psykologen på barnhemmet uttryckte betydelsen för barnen av att arbeta med något produktivt, eftersom de anser att det hjälper människor att öppna upp sig. I Dybiczs (2005) studie tar även han upp vikten av att skapa allmännyttiga företag för att främja en känsla av gemenskap. Vidare menade socialarbetaren och psykologen också att det är viktigt för barnen att ha fritidsaktiviteter och att arbeta med sin kreativitet. Dybiczs säger också i sin forskning att det är viktigt med fritidsaktiviteter för barnen och att upprätthålla engagemang genom att erbjuda aktiviteter som är underhållande. Om man betraktar detta utifrån socialkonstruktiva perspektiv kan dessa gemensamma antaganden bero på att psykologen och socialarbetaren från barnhemmet arbetar i förhållandevis nära kontakt med gatubarn, vilket leder till att de uppmärksammar barnen mer som enskilda individer som förutom de elementära behoven behöver stimulering av olika slag (jmf. Payne, 2008).

8.2 Arbetsplatsens betydelse

Författaren Huang et al. (2004) tog i sin forskning upp att barnen tvingas bo i övergivna parker, likaså menade samtliga intervjupersoner och nämnde en specifik park vid namn "La Coronilla" som är känd för att gatubarn lever där. Båda psykologerna på myndighetsnivå hade en uppfattning om att gatubarn brukar sova på ett hotell när det är regnperiod och dåligt väder. Dessutom gav psykologen på offentlig myndighet ett intryck av en positivare uppfattning till gatubarnens situation när han berättade att barnen vet på vilka institutionerna de serverar mest mat och att barnen överlever genom att rotera runt på dessa. Ingen av de andra intervjupersonerna nämnde något av detta, därför kan det tolkas som att psykologerna från myndigheter inte har samma gemensamma uppfattning om gatubarnens situation pga. deras

skilda arbetsplats på myndighet jämfört med de andra intervjupersonerna som inte arbetar på myndigheter. Kopplat till socialkonstruktivistiska perspektiv har respektive arbetsplats påverkat och format dess anställda till en viss uppfattning (jmf. Payne, 2008).

Psykologen från barnhemmet sade att barnen blir utnyttjade av sina släktingar och av familjerna som de placeras hos och menar därmed att barnen på institution har det bättre. Däremot uttryckte pedagogen att barnen på institutionen inte upplever att någon bryr sig om dem och att det existerar våld och diskriminering på institutionerna som får dem att hellre vilja leva på gatan. Psykologen och socialarbetaren samt rektorn från barnhemmen menade att anledningen till att gatubarnen inte stannar kvar på institutionerna beror på att de inte kan anpassa sig till kraven som medför att bo på en institution och att dem saknar friheten som de tidigare upplevt på gatan. Pedagogen som arbetar i nära kontakter med gatubarn gav skildring av en annan bild och hon kritiserade även metoderna som används på institutionerna. Hon förklarade att det är anledningarna till varför barnen rymmer. Likaså sade psykologerna från myndigheter att det saknas utbildad personal på institutionerna och alternativa behandlingar, därför stannar barnen inte kvar på institutionerna.

Dybiczs (2005) tar i sin forskning också upp att påståenden att barnen saknar friheten från gatan endast är en myt som tillsammans med personalen på institutionernas påståenden ytterligare förstärks. Vidare är han kritisk i sin studie till institutionerna då han menar att de bästa programmen på institutionerna förr har kritiserats för att miljön på institutionerna kunde vara värre än på gatan och att nuvarande rehabiliteringsvård även har kraftiga brister. Utifrån socialkonstruktivistiskt perspektiv menar jag att denna skillnad i uppfattningen beror på att då rektorn, psykologen och socialarbetaren arbetar på barnhem medför det till att de anser att det är den bästa miljön för barn. Eftersom pedagogen i sin tur arbetar i projekt ute på gatan och psykologerna på myndigheter, har de fått en annan bild av hur det fungerar. (jmf. Payne, 2008).

I Dybiczs (2005) studie handlar det första förebyggande arbetet om att arbeta med de barn som är extremt fattiga, och att det huvudsakliga arbetet går ut på att arbeta med deras familjer. Likaså berättade socialarbetaren och psykologen från barnhemmet samt pedagogen att de arbetar på samma sätt, genom förebyggande arbete med föräldrarna och/eller nära släktingar till barnen via samtal och reflexivt stöd till familjerna. Enligt Dybicz arbetar deras projekt med att förbättra situationen i hemmet så att barnen inte blir övergivna eller själva rymmer därifrån. Pedagogen beskrev också att de arbetar med familjerna genom Workshops som handlar om familjevåld, barnmisshandel och vad det kan ge för konsekvenser, för att barnen inte ska bli utkastade eller själva lämnar hemmet.

Det andra förebyggande arbetet i studien är riktat till barn som arbetar på gatorna, enligt Dybicz (2005) handlar det om att arbeta ute på gatorna med att försöka öka barnens kunskap om livet på gatan på olika plan. Pedagogerna beskrev likaså att det första arbetet var att skapa kontakt med barnen på gatan och därefter samtala om riskerna som medför att leva på gatan. Däremot märks en stor skillnad i arbetsmetoderna mellan verksamheternas arbete och studiens arbete. I arbetet i studien tas det endast upp om hur de arbetar med gatubarnens situation där barnen för tillfället befinner sig, och hur de försöker hjälpa dem att göra det bästa av sin situation på gatan. Pedagogerna och rektorerna däremot, betonar att de arbetar med att försöka få barnen ifrån gatan, tillbaka till sina familjer eller till en institution.

Socialarbetaren och psykologen på barnhemmet kritiserade myndigheten Sedeges då de menade att många gånger hjälper dem endast barnen med de grundläggande behoven som mat och skydd för natten, men anser att det inte är tillräckligt då barnen släpps ut på gatan igen. Likaså presenterar Dybicz (2005) i sin studie metoder som huvudsakligen går ut på att arbeta med barnen i den situation de befinner sig, metoder som endast går ut på att tillfredsställa barnens grundläggande behov. Framför allt i den tredje fasen arbetar verksamheterna annorlunda med situationen jämfört med metoderna som Dybicz (2005) presenterar i sin studie. Enligt min tolkning utifrån socialkonstruktivistiska perspektiv beror de skilda beskrivningarna av arbetsmetoder mellan de intervjuade yrkesgrupperna på att de arbetar i olika verksamheter och kontextuella förhållanden som bidrar till att de ser barnens behov på olika sätt och därmed arbetar utifrån olika utgångspunkter. Detta innebär att intervjupersonerna som arbetar på olika arbetsplatser har fått skilda uppfattningar genom sina upplevelser och erfarenheter av arbetsplatsen och det har därmed blivit deras sanningar (jmf. Payne, 2008). Exempelvis kritiserar intervjupersonerna som arbetar i nära kontakt med gatubarn, myndigheten Sedeges för deras arbetssätt med gatubarn. Medan psykologen på offentlig myndighetsnivå kritiserar yrkesgruppernas arbetssätt som arbetar i nära kontakt med gatubarn.

8.3 Utbildningens betydelse

Psykologen från barnhemmet och psykologen från offentlig myndighet sade att gatubarn lever utan beskydd, kärlek, uppmärksamhet och anknytning. Konsekvenserna som de olika intervjupersonerna beskrev efter att som barn ha levt och/eller växt upp på gatan var att barnen i vuxen ålder skulle fortsätta med drog- och alkohol missbruk, kriminalitet och/eller hamna i liknande situationer som deras föräldrar. Flertalet tog även upp att livet på gatan ger konsekvenser som sjukdomar och missbruk som leder till tidigt dödsfall. Däremot menade

psykologen från privat myndighet att en del barn klarar sig bra och får ett normalt liv trots att de har levt på gatan. Huang och Huang (2007) tar också upp i sin studie att många barn återhämtar sig efter försummelse och trauman, men att brottslighet och en instabilitet i det emotionella som ångests och depression kan bli utfallet. Psykologen från privat myndighet och psykologen ifrån barnhemmet betonade båda emotionell instabilitet som konsekvens. Utifrån socialkonstruktivistiskt perspektiv tolkar jag det som att detta kan bero på att de båda är utbildade till psykologer och därav har socialisationen i utbildningen påverkat dem till en liknande uppfattning om verkligheten och ett gemensamt tankesätt (jmf. Payne, 2008). Anledningen till att psykologen från offentlig myndighet som också har samma utbildning, inte tog upp instabilitet i det emotionella som konsekvens kan utifrån sociala konstruktionen av mänskliga kategorier förklaras med att han var en man, vilket skilde han åt från de andra psykologerna som båda var kvinnor (Payne, 2008).

Rektorn på barnhemmet var ensam om att bekräfta att religionen har betydelse för hur yrkesgrupper har för syn på gatubarn. Hon nämnde att hon anser att man bör arbeta med utbildning och mentalitet redan innan barnet föds då de som katoliker tror att redan innan barnet föds har det bildats. Rektorn på barnhemmet var vidare ensam om att inte ha någon utbildning om barn då hon är utbildad som verksamhetsadministratör. Sundell et al. (2007) betonade i sin forskning vikten av att vara utbildad inom det arbete som den yrkesverksamma arbetar i. Det kan tolkas som att rektorn inte blivit formad och påverkad av en utbildning om barn, och därmed har hon en annan uppfattning om verkligheten jämfört med de andra intervjupersonerna (jmf. Payne, 2008).

8.4 Samhällets påverkan

Enligt kriterierna för att kunna definiera ett fenomen som ett socialt problem enligt konstruktivismen, kan gatubarnens levnadsvillkor förklaras som ett socialt problem baserat på beskrivningarna utav de intervjuade yrkesgrupperna. Detta pga. att gatubarnens levnadsvillkor beskrevs som ett problem som är skadligt och som det finns möjliga lösningar emot (Sahlin, 2006).

Precis som de flesta av intervjupersonerna tog upp, menar Dybicz (2005) att den övervägande anledningen till att barn lever på gatan beror på fattigdom. Personalen på Casa Alianza och samtliga intervjupersoner förklarade att orsaken till gatubarnsproblematiken i Bolivia beror på fattigdom som även bidrar till hinder i arbetet med gatubarn. Detta pga. den rådande försumligheten gentemot gatubarnen och ett icke agerade från regeringens sida mot denna befolkning. Utifrån Kitsuse och Spectors (1973, 1977) kan de yrkesverksammars eniga

svar på fattigdom i Bolivia bero på att det är ett socialt uttalat problem (Payne, 2008). Av den anledningen kan intervjupersonerna känna sig trygga och säkra på detta påstående, eftersom det inte kan komma att ifrågasättas. Det kan också underlätta att lägga skulden på regeringen eftersom det då är något som de själva inte kan påverka. En annan influerande faktor menade psykologen på offentliga myndigheten bero på den dåliga utbildningen, vilket även Dybicz (2005) tar upp. Bruce Harris på Casa Alianza menar precis som intervjupersonerna att barnen har blivit övergivna pga. av fattigdom och andra problem eller att barnen har blivit illa behandlade i sina hem. Intervjupersonerna menade liksom Dybicz (2005) att andledningen till att många barn hellre föredrar att leva på gatan än hemma beror på att det råder dåliga familjeförhållanden med utnyttjande, misshandel och missbruk i deras hem.

Alla intervjupersonerna menade att barnen är offer för polisens övergrepp. Tolkat utifrån Berger och Luckmann (1971) leder dessa gemensamma antaganden om polisens övergrepp mot gatubarn till en social konstruktion, ifall intervjupersonerna betraktas som en gemensam grupp (Payne, 2008). Det beskrivs även av flertalet intervjupersoner att i förlängningen gör denna offerroll gatubarnen till förövare som själva missbrukar, är våldsamma och betar sig på ett sätt som får samhället att stöta bort dem och diskriminera dem. Det kan även förklara varför samhället har denna uppfattning om gatubarn. Den negativa inställningen till gatubarn har blivit en social konstruktion och därför en verklighet för samhällsmedlemmarna (Payne, 2008). De Moura (2002) tog också i sin studie upp att barnen blir diskriminerade av samhället.

Psykologen från barnhemmet var ensam om att nämna risken för flickor på gatan att bli sexuellt utnyttjade, dock nämnde hon inget om pojkars risker. Huang och Huang (2008) visar i sin studie att sexuellt utnyttjande av gatubarn förekommer i relativt stor utsträckning. Kanske är det ett ämne som är "tabubelagt" i Bolivia och på så sätt inte har lyfts upp i samhället och därför heller inte blivit uttalat som ett "socialt problem" Möjligtvis är det även därför ingen av de andra intervjupersonerna nämnde det. Trots att psykologen från barnhemmet tog upp det, gjorde hon det med försiktighet genom att uttrycka att hon "tror" att sexuellt missbruk av flickorna förekommer.

Alla de verksamma institutionerna i Fergusons forskning uttryckte att man som socialarbetare måste välja sidan för förändring, som siktar i riktning mot humanisering annars är man kvar i samma situation som främjar stagnation. Likaså menar psykologen på privat myndighetsnivå att det måste ske ytterligare förändringar gällande hela samhällets syn och inställning till barnens rättigheter och andra förtryckta grupper i det Bolivianska samhället. Vidare menar alla intervjupersoner att regeringen måste ta sitt ansvar för att stimulera till

social rättvisa och arbeta med långsiktiga lösningar, vilket även tas upp av Fergusons (2004) och Dybicz (2005).

8.5 Andra betydelsefulla faktorer

Många av dessa skilda arbetssätt, inställningar och tankesätt beror på olika uppfattningar, som jag tidigare har presenterat med stöd av forskning och undersökningar. Dessa skilda uppfattningar har enligt socialkonstruktiva perspektiv skapats av olika erfarenheter och upplevelser beroende på dess skilda arbetsplatser, utbildningar och ifall de har erfarenhet av att arbeta med gatubarn i nära eller distanserade förhållanden. Men forskning har även visat på att det finns fler faktorer som påverkar de olika yrkesgruppernas beskrivningar och uttalanden. Det handlar om respektive intervjupersons egna bakgrund, kultur, mognad, moral och sunda förnuft. Detta är faktorer som jag inte haft möjlighet att undersöka men som är väl relevant att ha i åtanke.

9. Sammanfattning

Syftet var att jämföra vad olika yrkesgrupper, som arbetar i olika relationer med gatubarn i Cochabamba, Bolivia, har för syn på gatubarnens levnadsvillkor och hur de arbetar med barnen. Detta har jag försökt besvara utifrån socialkonstruktivistiska perspektiv genom att analysera de olika yrkesgruppernas förklaringar och beskrivningar med tidigare forskning. Min första frågeställning var vilka förklaringar de olika yrkesgrupperna hade till att barn hamnar på gatan i Bolivia och hur de beskrev barnen på gatans levnadsvillkor och därefter konsekvenserna av dem?

Resultatet av intervjuerna gav enhetliga svar på denna frågeställning. Det är uppenbart att samtliga intervjupersoner anser att situationen som barnen på gatan i Bolivia lever i är ett socialt problem på olika sätt som samhället bör ta ansvar för. De menar att det är ett samhällsproblem som innebär att barnen blir fler på gatan och att åldern på barnen har sjunkit de senaste åren. Dessutom beskrev alla intervjupersonerna gatubarnen som offer. Det visade sig att barnen utsetts för diskriminering och våld av både samhället och staten. Även uppfattningen om barnens levnadsförhållanden beskrevs som att barnen ständigt omringas av våld, droger och kriminalitet vilket innebär att barnen tvingas leva och arbeta under farliga omständigheter. Däremot uppenbarades att sexuellt utnyttjande av gatubarn ännu inte är ett uttalat socialt problem då endast en av intervjupersonerna försiktigt nämnde det, trots att det

enligt forskning förekommer i relativ stor utsträckning.

Den största orsaken till att barn lever på gatan i Bolivia beror på fattigdomen som råder och det sätter i sin tur hinder i arbetet för dem som arbetar med gatubarn. Det handlar inte bara om fattigdom gällande mat, kläder och bostad utan fattigdomen är mycket mer övergripande än så. Det handlar om fattigdom i utbildning och kunskap. Bristande kunskap om uppfostran och konsekvenserna det ger, bristande kunskap om varför gatubarn beter sig på ett oönskat sätt och bristen av andra sunda värderingar, som exempelvis alla människors lika värde. Det visade sig inte enbart handla om att barnen blir övergivna av sina föräldrar och inte har någon familj att återvända till. Många gånger existerar barnens familjer men förhållandena i familjerna är så pass destruktiva att barnen känner sig tryggare på gatan än hos sina föräldrar. En annan slutsats är att barnen inte bara är offer för sina familjers övergrepp utan även för polisens övergrepp, dessutom har samhället i allmänhet en negativ inställning till gatubarn och diskriminerar dem på olika sätt. Barnen svarar i sin tur tillbaka genom att stjäla, misshandla och utöva kriminella handlingar. Intervjupersonerna menade att det inte är barnen som bär skulden till barnens oönskade beteenden utan samhället i sig, de övre makterna som landets regering.

Studien visade också att livet på gatan ger konsekvenser som fortsatt liv av missbruk och kriminalitet som i många fall leder till sjukdomar med dödlig utgång. En annan slutsats är att det finns möjlighet för barnen att klara sig, genom att få ett välfungerande liv åtminstone ytligt sätt. Dock får många av dem emotionella problem som inte kan urskiljas på utsidan.

Min andra frågeställning handlade om hur respektive yrkesgrupp arbetar med gatubarn och vad dem ser för lösningar till situationen? Det visade sig finnas en viss skillnad mellan de som arbetar på institution, på myndighet och i projekt, eftersom de arbetar i olika relationer med gatubarn. Arbetet med gatubarn i nära kontexter visade sig i största mån handla om att lyckas reda upp destruktiva förhållanden i hemmet så att barnen kan återvända till sina familjer. Arbetet med barn i distanserade kontexter fokuserade sig mer på rättigheter, lagar och kartläggning av gatubarn. Det visade sig även råda delade meningar mellan yrkesgrupperna om hur institutionerna och myndigheternas arbete ger positiva resultat. Utifrån den verksamhet de arbetar i påverkas den professionellas sett att se barnens behov och på så sätt även sitt utgångsläge av arbetsmetoder. Myndigheterna lade skulden på institutionerna för ett icke-fungerande arbete med gatubarnen och tvärtom.

Analysen ger flertalet slutsatser om att uppfattningen om gatubarn är beroende på inom vilken social institution den yrkesverksamma arbetar och vilken relation den yrkesverksamma arbetar med gatubarn. Utifrån de olika yrkesgruppernas beskrivningar, skiljer det sig

huvudsakligen åt beroende på ifall de arbetar i nära kontakt med gatubarn eller ej. Ju närmre yrkesgrupperna beskrev sig arbeta med barnen, ju mer ingående förklarade de barnen som enskilda individer som förutom behovet av att få de elementära behoven tillfredställda även behöver stimulering för att utvecklas. Det visade sig även att de mer ingående kunde beskriva gatubarnens vardag än yrkesgrupperna som arbetade på distanserad nivå med barnen. Däremot kunde yrkesgrupperna som arbetar övergripande gällande gatubarnssituationen i Bolivia och i kontakt med andra länder ge annan nödvändig information som yrkesutövarna som arbetar i direktkontakter med barnen inte kunde. Det visade sig även tydligt att psykologernas gemensamma utbildning också kan bidra till gemensamma tankar om emotionella och psykologiska konsekvenserna för barnen efter att de levt på gatan. Undersökningen visade också på att det finns anledning till att tro att det finns många andra faktorer som påverkar yrkesgruppernas uppfattningar om gatubarn, exempelvis landets rådande socialpolitik och individers specifika egenskaper.

10. Slutdiskussion

Det har verkligen varit intressant att intervjua olika yrkesgrupper arbetande i skilda kontexter med gatubarn. Slumpvis var de flesta utbildade till psykologer men arbetet med gatubarn skilde sig åt. Som jag tidigare i uppsatsen nämnde, var det inte lätt att få tag på intervjupersoner. I efterhand har jag tänkt på att anledningen till det kan ha berott på att barnen som lever, vistas eller arbetar på gatan inte omedelbart kategoriseras som gatubarn. Jag tror att det kan vara en anledning till att jag inte fick svar på informationsbrevet jag skickade och fick svar ifrån sekreterarna på kontoren som vi besökte att de inte arbetar med gatubarn. Även om FN:s barnfond Unicef har kategoriserat gatubarn på sitt sätt innebär det inte att det är helt tydligt för Cochabambas socialarbetare. Jag kan helt och hållet förstå om yrkesgrupperna som arbetar med gatubarn inte kan dela in barnen på gatan som "gatubarn" eller inte, eftersom det mycket sällan existerar endast en vit eller svart zon. Teoretiskt sätt kan man gå efter FN:s definition av gatubarn, men när man upplever det i verkligheten är det inte helt så enkelt.

Något jag personligen till stor del tror är avgörande är hur ofta barnen befinner sig på gatan och i så fall på vilket sätt samt hur länge barnen har befunnit sig på gatan. Var går gränsen mellan att vistas till stor del på gatan och att bo på gatan? Detta var inget som varken tidigare forskning eller intervjupersonerna tog upp men som jag själv tror var avgörande för svaren.

Hur konsekvenserna blir för barn som bott på gatan måste enligt mig vara beroende på hur länge barnet bott på gatan och vad barnet fått uppleva genom sin tid på gatan. Dessutom tror jag att det var svårt för yrkesgrupperna att svara på följderna ifall de inte själv har utfört någon studie om situationen. Hade jag fått utföra en studie baserad på intervjuer med gatubarn hade det varit lättare att göra en jämförelse, svaren på många av frågorna hade säkerligen blivit annorlunda.

Det var också därför jag tyckte det var intressant att använda mig av socialkonstruktivistiska perspektiv eftersom föreställningsvärlden inte är densamma för alla. Jag tycker att socialkonstruktiva perspektiv ger en realistisk bild på sanningen så nära man kan komma den. Jag är efter denna undersökning själv helt övertygad om att intervjupersonernas yrke och arbetssätt och framförallt i vilken relation de arbetar i kontakt med barnen påverkar resultaten till väldigt stor del. Däremot är jag också säker på att andra faktorer som moral, mognad, sunt förnuft och livserfarenhet också spelar en betydande roll. Vidare tror jag att intervjupersonernas arbete är kopplat till dess inställning till sociala problem, vilket i sin tur är beroende på landets utveckling och ekonomi. En annan skillnad till varför jag tror att yrkesgrupperna svarade på det sätt de gjorde beror på Bolivias kultur och religion.

Jag lade märke till att yrkesgruppernas förhållningssätt till gatubarn skiljer sig ifrån det förhållningssätt jag är van att Sverige har gentemot barn. Inställningen i Sverige till gatubarn är att dem är som vilka andra barn som helst. Trots att de inte betar sig på ett önskvärt sätt är de fortfarande barn som samhället har ansvar över. Ett exempel är den annorlunda uppfattningen om att innan barnen föds är dem redan förutbestämda och att man därför måste arbeta med barn redan innan de föds. En annan sak jag reagerade på var att en av verksamheterna berättade att de endast tar emot barn i åldrarna 3-6 år eftersom barn är mest formbara i dessa åldrar. De menade att när barn blivit äldre är det nästan omöjligt att vägleda dem in på rätt spår. Jag anser att det är ett sätt att ge upp hoppet om barn i äldre åldrar som också är i behov av stöd och hjälp för att komma på rätt spår i livet. Denna inställning visar att uppfattningen om alla barns lika värde och samhällets ansvar inte inkluderar alla barn. Eftersom Bolivia har ratificerat Barnkonventionen som tydligt och klart förkastar gatubarnens levnadsvillkor, har jag dragit slutsatsen att landet instämmer i att situationen om barns liv på gatan är ett socialt problem. Genom landets ratificering erkänner Bolivias regering "gatubarnssituationen" som ett socialt problem och enligt Sahlin (2006) är "erkända" sociala problem något som det finns lösning till och som borde ingripas mot av staten.

Jag kan samtidigt förstå yrkesgruppernas frustration av att inte kunna påverka

gatubarnssituationen i den mån som det finns behov av. Gatubarnssituationen i Bolivia upplever jag som ett oerhört komplext problem eftersom samhällsmedlemmarnas syn på gatubarn påverkas av samhällsstrukturerna som i sin tur skapas av det övre samhällskicket. För att kunna arbeta mot situationen är frågan ifrån vilken ända man ska börja? Intervjupersonerna menade att det krävs mer och ytterligare ingripanden ifrån statens sida, som fler anläggningar, bättre utbildning, förändringar av värderingar och lagar och synnerlighet en tillväxt i ekonomin för att kunna hjälpa familjerna med sina problem. Då Bolivia är ett fattigt utvecklingsland är det oerhört svårt att behöva prioritera när verksamheterna och familjerna är i behov av så mycket som kostar oerhörda summor.

Bristen på sociala myndigheter i Bolivia är dessutom kolossal. Sveriges sociala myndigheter ”Barn och familj”, som påträffas i de olika stadsdelsförvaltningarna i Malmö fungerar ungefär på samma sätt som Bolivias ”Sedeges”. Dock finns det bara en ”Sedeges” i hela Cochabamba, vilket är en stad som är tre gånger större än Malmö. Dessutom brottas Cochabamba med en mer omfattande problematik än Sverige, i synnerlighet gällande gatubarnsproblematiken. Enligt mig krävs det ett ofantligt engagemang ifrån regeringens sida för att lyckas rädda denna situation som Cochabamba och säkerligen hela Bolivia befinner sig i. Precis som psykologen på privat myndighet menade, måste samhället och framför allt staten ändra sin negativa uppfattning om gatubarn, inte förrän staten ändrar sin inställning till barnen och börjar kämpa för dem, kommer samhället att göra desamma. Bolivia borde dessutom närma sig en ljusare framtid för de fattiga, då den nye presidenten Evo Morales själv har sina rötter i den inhemska befolkningen som oftast är den mest utsatta.

Epilog

Egna upplevelser på Cochabambas gator

Det är oundvikligt att inte märka gatubarnen på Cochabambas gator. Barnen som går och säljer godis, tuggummi eller glass på gatorna, i smutsiga och trasiga kläder. Oftast går det mindre syskonet bredvid som det äldre syskonet tar hand om. Pojkarna som springer runt mitt i trafiken för att tjäna en slant på att putsa någons bilfönster eller försöker imponera på bilisterna genom att göra olika konster och därefter snabbt försöka samla in pengar innan trafikljuset slår om till grönt. Att de riskerar sina liv för en eller två bolivianska pesos som är nästan lika mycket som i svenska kronor. Här spenderar de hela sina dagar ibland i upp till 35-40 graders hetta. Ofta med mötande av irriterande och dömande blickar och många gånger avvisande ageranden ifrån allmänheten. Eller så blir dem inte sedda, nonchalerade av allmänheten som inte gör det minsta ingripande när dem är i nöd.

En specifik situation som jag aldrig lär glömma var när jag befann mig promenerande på en gågata och fick vi syn på en liten pojke i cirka 5-6 års ålder sittande på huk i en uttorkad gräsplätt på trottoaren där allmänheten passerade och utförde sina toalettbehov. Jag glömmet aldrig pojkens blick när jag av ren chock reagerade till högt, han tittade på mig som om det han gjorde var en självklarhet. Jag blev så chokad att jag stannade till och flämtade, mitt sällskap som även var min tolk och är uppväxt största delen av sitt liv i Bolivia, förklarade att det var bättre att jag inte gjorde något eftersom hans mamma säkert var i närheten och skulle bli arg om jag involverade mig. Jag undrade hur hans mamma kunde tillåta pojken sitta framför allmänheten och göra sina toalettbehov. Mitt sällskap förklarade att vuxna som livnär sig på att sälja saker på gatan ofta har sina barn med sig och när de måste göra sina behov så finns det inte så många ställen att välja mellan eftersom restaurangerna inte släpper in barnen på toaletten. Jag chockerades även över att människorna runt omkring inte visade någon reaktion överhuvudtaget. De flesta tittade bort, precis som ifall de inte tittade så skulle det de såg försvinna. Därefter tänkte jag på hur pojken skulle torka sig, han hade ju heller inget att torka sig med. Men då kom jag och tänka på vad några av mina respondenter tog upp, att många barn inte vet något om hygien. Denna pojke var säkert van vid att inte torka sig och tvätta händerna, därefter kanske han stoppade fingrarna i munnen och blev sjuk. Det är en ond cirkel som bara fortsätter att snurra utan att någon enskild person kan göra något, jag kände mig många gånger hjälplös när jag såg alla barn som led nöd, det enda jag kunde göra var att ge dem pengar. Jag stötte även på äldre barn som stod och sålde olika saker vid stånd på gatan, när jag närmade mig dem såg jag att de var påverkade av någon form av drog. Andra

barn såg jag gå och tugga Coca blad för att stilla sin hunger och trötthet.

Det mest skrämmande var de vuxnas brist av förståelse för barn och brist på hänsyn till deras utveckling, det togs inte mycket i beaktande gällande barnens outvecklade och oskuldsfulla beteenden. Bilar körde utan att stanna trots att det var barn på gatan, barn sjasades många gånger iväg utav vuxna utan vidare hänsyn till att det var barn.

Jag reagerade även på en hel del av vuxnas reaktioner som är bosatta i Cochabamba, när jag förklarade vad min uppsats handlade om. Förutom mina respondenter, så tittade huvudsakligen alla vuxna bort så fort jag nämnde gatubarn, de ville byta samtalsämne direkt eller så blev dem tysta. Det var många som inte sade något i form av medlidande eller liknande. Jag fick upplevelsen att de inte visste hur de skulle reagera. Kanske dem kände sig träffade av någon anledning eller så kanske det är ett ämne som allmänheten försöker undvika.

Min upplevelse är att västvärlden har en i högre grad medlidande syn på gatubarn än vad jag uppfattade det Bolivianska samhället att ha, de kanske inte har lärt sig se på situationen på samma sätt eller så har dem kanske lärt sig att inte göra det. För mig beror oförståelsen och okänsligheten på okunnighet både praktiskt och teoretiskt. Men det ligger kanske ännu djupare än så, det kanske beror på att den Bolivianska befolkningen är vana vid klasskillnadstänkandet redan sedan barnsben som då har invigt detta orättvisa vanetänkandet. Av samma anledning kanske det är svårt att få lagar som barnkonventionen och andra lagar om alla likas rättigheter att nå ut till samhället och få dem att inplantera andra förhållningssätt och ingripanden som krävs för att få lagarna att verka.

Referenslista

- Abbott, A. D. (1988). *The system of professions*. Chicago: Chicago University Press.
- Aspers, P. (2007). *Etnografiska metoder; att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber AB.
- Broberg, A. Almqvist, K. & Tjus, T. (2007). *Kliniskt barnpsykologi- utveckling på avvägar*. Falköping: Natur och kultur.
- Benjaminsson. C. "Barn och emotionell utsatthet". I Jane Brodin (2008) *Barn i utsatta livssituationer*. Malmö: Gleerups.
- Burr.V. (2006) "Reviews of unfolding social constructionism" *Journal of constructivist psychology*. 4,355-359
- De Moura, L. S. (2002) "The social construction of streetchildren: Configuration and implications". *British journal of social work*. 32, 353-367.
- Dybicz, P. (2005) "International social work practise, Interventions for street children: An analysis of current best", *International Social Work*, 48; 763-769.
- Ferguson, K.M. (2004)"Shaping street children organizations Across the Americas: The influence of political, social, and Cultural contexts on Covenant house and Casa Alianza." *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 23: 4, 85 — 102.
- Forste, R. Bellessa, Frost, M. & W. Haas. D. (2004). " Maternal education and child nutritional status in Bolivia: finding the links." *Social science and medicine* volume 60, issue 2, Jan 2005, 395-407.
- Giddens, A. (2007) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Huang, C-C, Barreda, P. Mendoza, V. Guzman, L. & Gilbert, P. (2004). "A comparative analysis of abandoned street children and formerly abandoned street children in La Paz, Bolivia." *Archive of Disease in Childhood* 2004; 89: 821-826.
- Huang, C-C. & Huang, K. (2007). "Caring for abandoned street children in La Paz, Bolivia." *Archives of Disease in Childhood* 2008; 93: 626-627.
- Insamlingsstiftelsen Gatubarn,(2009)"GatubarniBolivia"http://www.stiftelsengatubarn.se/om_gatubarn/gatubarn_bolivia.htm (090619 kl. 11.05).
- May, T. (2005). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Meuwisse, A. & Swärd, H (2002) "Vad är ett socialt problem?" I Meuwisse, A. & Swärd, H (red.): *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & Kultur.

Claes, L. (2008) "Att undersöka –det sociala- några ingångar". I Meeuwisse, A. Swärd, H. Eliasson-Lappalainen, R.& Jacobsson, K. (red.) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Daneback & Månsson (2008) "Internetforskning". I Anna Meeuwisse (red), *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Myndighet för internationella adoptionsfrågor (2009) "Information och intryck från ett par ursprungsländer." http://www.mia.eu/publikationer/MIAblad/MIAinfo2_2008/ursprung.htm (090812 kl. 18.45)

"Nationalencyklopedin", 2010. <http://www.ne.se/sok/mal?type=NE>

UNICEF.2003,"ThesituationofchildreninBolivia"
http://www.unicef.org/bolivia/children_1540.htm (090617 kl.16.17).

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Punch, S. (2003) "Childhoods in a majority world": Miniature adults or tribal children?". *Sociology*. 37 (2): 277-295.

Regeringskansliet, Utrikesdepartementet 2007 "Mänskliga rättigheter i Bolivia 2007."
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080326/3b7e01cfb8f65dbbed93b8eee35dd44e/Bolivia.pdf. (090619 kl. 10.25).

Repstad, P. (1999). *Närhet och distans, kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sahlin, I. (2002) "Sociala problem som verklighetskonstruktioner". I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.): *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & Kultur.

Salinas Ardaya, N. & Schachinger, C. (2001). "Strengthening the rights of children and women in Bolivia" *Development* 44 (2): Local Global Encounters, 1011-6370 (200106) 99-103.

Sundell, K., Egelund, T., Andréé, Löfholm, C. & Kaunitz, C. (2007) "Barnvårdsutredningar – en kunskapsöversikt". Stockholm: Gothia Förlag.

Svensson G. L. (1989) "Teori och praktik i professionellas vardagsarbete". I Staffan Selander (red): *Kampen om yrkesutövning, status och kunskap*. Lund: Studentlitteratur

Sos-barnbyar (2005). "Strimmor av hopp för Bolivias barn". *Barnbyar-en tidning från SOS-barnbyar*. Nr. 3. 4-7.

Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (2009) "Vårt arbete i Bolivia". <http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1409&a=26143> (090617 kl.15.20).

Bilaga 1

Informationsbrev

Förfrågan om intervju

Mitt namn är Therese Haglund och jag studerar till socionom på Lunds Universitet i Sverige. Jag ska nu utföra mitt examensarbete och har bestämt mig för att skriva om gatubarnens situation i Bolivia med koncentration på städerna La Paz och Cochabamba. Jag har tänkt intervjua olika yrkeskategorier som dagligen arbetar med gatubarn på olika sätt för att kunna få så bra förståelse av situationen som möjligt. Av den anledningen skickar jag er detta informationsbrev som en förfrågan om ni är intresserad av att svara på frågor under en cirka timmes intervju.

Intervjun kommer att utföras på spanska och för att underlätta kommunikationen kommer jag att medtaga en tolk. Jag kan försäkra er om att ni kommer att förbli helt anonym, det enda som kommer att framgå är vilken yrkeskategori ni tillhör. Det som sägs under intervjun kommer endast att användas i detta forskningsändamål och behandlas på ett tillförlitligt och betryggande sätt. Jag vill också informera er om att jag står i oberoende ställning till ledningen och andra intressegrupper Bolivia.

De huvudsakliga frågeställningarna handlar om ert arbete med barnen, vad ni har för metoder och ser för lösningar. Jag är intresserad av era beskrivningar och upplevelser om varför barn lever på gatan samt hur deras levnadsförhållanden ser ut. Jag är också intresserad av vilka placeringsmöjligheter som finns för barnen och hur dessa processer går till. Jag har även ett intresse för samarbets funktion mellan olika yrkesgrupper som dagligen eller ofta kommer i kontakt med barnen.

Uppsatsen handleds av en handledare i Sverige och ni kan givetvis få tillgång till uppsatsen när den är färdig. Pga. av tidsbrist kommer den dock endast att skrivas på svenska men ni kommer att få en sammanfattning på spanska. Jag anländer till Cochabamba den 4 november och kommer därefter att påbörja intervjuerna. Jag kommer att stanna i Bolivia till och med den 11 januari 2010. Om ni har några frågor är det bara att kontakta mig via min mailadress: therese.haglund.331@student.lu.se

Med vänlig hälsning

Therese Haglund,

Socionomstudent

Handledare: Maria Bangura Arvidsson, Fil Dr/Ph D, Universitetslektor, School of Social Work, Lund University

Box 23, SE-221 00 Lund, Sweden. Phone: +46 46 2223065 (Lund)

Bilaga 2

Intervjuguide

Arbete

På vilket sätt kommer ni i kontakt med gatubarn? Vad är ditt yrke?

Hur arbetar ni med barnen? Förebyggande? Teorier? Beskrivning av utförande?

Vilka är era målsättningar gällande gatubarnen?

Omgivning och miljö

Kan ni beskriva hur ni upplever barnens livsvillkor och vardag, dvs. vardagsproblematik?

Vad är uppfattning om vilka områden gatubarnen lever och befinner sig på?

Förflyttas gatubarnen till andra ställen? Hur och var i så fall?

Förklaringsmodeller

Vad är era erfarenheter angående varför barn hamnar på gatan i Bolivia?

Vad händer med de barn som inte blir placerade på barnhem? Vad finns det för andra alternativ än att placera barnen förutom barnhem?

Hur kommer det sig att barnen inte stannar kvar på institutionerna? Vad tror ni?

Hur tror ni att barnens framtid kommer se ut efter att ha växt upp på gatan?
Konsekvenserna, vad händer med dessa grupper, emotionellt och tvärtom när de blir vuxna?

Samarbete med andra involverade parter

Hur upplever ni samarbetet med myndigheter t.ex. polis, sociala myndigheter, sociala center, barnhem, och andra institutioner och organisationer i Bolivia? Vad är bra respektive dåligt?

Hur ser processen ut från barnet på gatan till institutioner eller andra hem? Hur beskriver ni den? Eventuella brister eller gynnande?

Barnkonventionen

Hur förhåller sig ni till Barnkonventionen hur gäller gatubarn och barn på barnhem eller andra institutioner? På vilket sätt? Konkreta exempel!

Förändringar och framtiden

Vilka förändringar, förbättringar och försämringar har skett de senaste åren för barnens situation?

Vad anser ni borde förändras eller justeras för att minska antalet gatubarn? Förslag?

Är det något annat ni vill tillägga eller ta upp?